

Nr. 15.

20 fl.

**BIBLIOTECA POPORALA
A „ASOCIAȚIUNII“**

Ț. Gr. Borgovanu.

IONEL.

Principii morale și creștinești de educațiune.

Cartea IV.

Ionel la școală.

Biblioteca populară a „Asociațiunii“.

V. GR. BORGovanu.

IONEL.

Principii morale și creștinești de educațiune.

Cartea IV.

Ionel la școală.

Copilul bine crescut e cea
mai mare avuție.

SIBIIU.

»TIPOGRAFIA» IOSIF MARSCHALL.

1904.

Pregătirea lui Ionel pentru școală.

Ionel trecuse, în primăvară, de 6 anișori, fără sa fi stat *într'una* cu școlarii, măcar un ceas, în școală. Odată, când se ceru el la școală, i-am dat voe să între în clasă; dar abea a stătut câte-va minute și, îndată se ceru acasă. Atunci un băețel al vecinului, pe care-l cunoșteă bine Ionel, îl luă de mână și-l conduse afară, unde-l așteptă Ilenuța, cu care se duse acasă. *Mintea lui Ionel nu era încă destul de coaptă pentru învățatură și lucrare d'a-binele.* De aceea, de câte-ori soția mea îmi zicea să iau pe Ionel cu mine la școală, îi răspundeam:

— Lasă-l în pace, mamă, că încă nu i-a sosit ceasul! Tot lucrul la timpul său! Când va sosi pentru Ionel ceasul de învățatură, sa vezi cum singur se va cere la școală. Și atunci, cu nimic pe lume nu-l vei mai putea opri acasă. Negreșit că acest ceas nu e departe și noi trebuie să *pregătim copilul pentru școală.*

Vrei să faci de pildă o călătorie, atunci te pregătești înainte, căutându-ți și punându-ți în rând tot ce crezi că-ți va trebui ca să nu suferi lipsă. Cu atât mai mult se cuvine să pregătim pe Ionel pentru călătorie în viață, căci școala pregătește pe copil pentru viață, după zicătoarea înțeleaptă: *Școala face omul om, ca altoiul — pomul — pom! . . .*

Rău fac părinții, care își trimit copiii la școală fără nici o pregătire, întocmai cum cine-va își duce vișeii la pășune sau la târg, ca învățătorul să-și frământa mintea cu dânșii cum o vrea. Apoi și mai rău fac acei părinți, care, de câte-ori copilul neastâmpărat face vre-o ștregărie, îl amenință cu școala și-l sperie cu învățătorul :

— *Las că vei merge tu la școală, acolo îți va arăta fie învățătorul.*

Asemenea amenințări nu fac pe copil mai cu minte; dar au darul să-l înstrăineze de școală, pe care și-o închiupește ca o pușcărie; iar pe învățător — ca un bătăuș, un tiran, care e într'armat cu vergi și cu bastoane și de care copilul trebuie să se teamă și să-l înconjoare. . . Din potrivă, toți părinții trebuie să știe că, dacă vor ca copiii lor să meargă la școală cu drag și să învețe cu plăcere, ei sânt datori să le spună de mai nainte că școala e cea mai frumoasă și cea mai plăcută casă, unde vor găsi alți copii buni și cu minte, cu care se vor jucă; că învățătorul sau învățătoarea e un tată, sau o mamă bună, care îi așteaptă cu dor, îi primește cu bucurie și îi învață multe lucruri frumoase, folositoare și trebuitoare și mai ales le spune povești frumoase. Părinții înțelepți mai spun copiilor că învățătorul iubește pe copiii cumiși și numai pe cei răi îi ceartă. În școală, cu alți copii împreună, copilul cu minte, scrie, citește, cântă și se joacă. Părinții vor stărni plăcerea copiilor către școală și dacă le vor făgădui haine nouă, cărți frumoase și o minge mare și mai frumoasă. . .

Iată cum am *pregătit* noi pe Ionel al nostru pentru școală. . . Încă în primăvară, văzându-mă el lucrând în grădină, mă întrebă, de ce curăț eu pomișorii de omizi, de ce-i retez, de ce pe unii îi mut aiurea, de ce pe alții îi altoesc? Atunci îi arătam pomii cei măricei, care făceau poame bune de mâncat și îi spuneam că, dacă n'ași curăț și dacă n'ași altoi pomișorii, când vor fi pomi mari vor face poame mici și pădurețe. Aceasta o să vezi tu, Ionel, mai bine când vei fi mai mare. . .

Când îi vorbeam așa, el stetea pe gânduri! . . . În vara aceea l-am dus și la pădure, unde, aflând niște pomi pădureți, l-am făcut să guste din poamele lor.

— Vezi, dragă Ionel, dacă și pe pomii acestia, când erau mici, i-ar fi curățit, i-ar fi mutat de aci, din pădure și i-ar fi altoit cine-va, acum ar face poame mari, frumoase și gustoase.

Nu *uită* dragă băețele, că *altoiul face pomul-pom!*

La examenul de vară am luat pe Ionel cu mine, la școală. Școala era foarte frumos împodobită cu verdeață, cu flori, și cu steaguri. Copiii erau curați și îmbrăcați în haine de sărbătoare; de asemenea și părinții, și frații, și surorile școlărilor. . .

Mai mult îi plăcură lui Ionel cântecele și jocurile copiilor din clasa întâiu, jocuri ce le făcură în fața părinților, în curtea umbroasă a școlii, la comanda doamnei învățătoare. Ionel prinse de mână pe Ilenuța și ceru voe doamnei învățătoare să între și el în joc, când făceau roată împreună și se numărau așa:

Ala, Bala,	Cu tichie de Frâncie,
Portocala.	Cu pană de ciocârlie,
Eși bădiță	Cu caruța Radului,
La portiță	Cu caii împăratului,
Că te-așteaptă Talion,	Cu biciul cumnatului
Talion, fecior de domn	În mijlocul satului!

Clanț, zbanț!
 Dorobanț!
 Cioc, boc!
 Treci la loc!

Și apoi se jucau *De-a-v'ați-ascunselea!*...

Mult i-a plăcut lui Ionel și gimnastica elevilor mai mari și jocurile *Mocâncuța* și *Bătuta* ce-i învățasem eu și cu care am sfârșit examenul, în curtea școlii, sub *teii* cei umbroși care, chiar atunci fiind înfloriți, fermecau lumea cu mirosul lor cel mult plăcut. *Premierea* elevilor silitori și buni, de asemenea mișcă pe Ionel.

După isprăvirea lucrărilor de examen și mie îmi spuse Ionel că va merge și el la școală; și el e așa de mare ca copiii din școală, dela *Bunicica*.

În vacanța aceea de vară Ionel se gândea mult la școală. Ceru să învețe pe-din-afară și el și Mărioara vorbirea lui *Tudorel cu Linuța* și adese o spuneau amândoi; ceru să-i dau tăbliță și carte. Toate aceste dorințe i-le împlinirăm și îl povățuiam și îi arătam, când avea poftă să se cuprinză cu lucrările aceste...

Într'ast-fel am pregătit noi pe Ionel pentru școală.

Părinții și toți cei mai mari, trebuie să vorbească copilului despre școală ca despre o casă foarte frumoasă,

unde șede un nene bun, ce-i zice învățător, care are mulți copii buni, cărora le spune povești frumoase.

Pentru copil școala trebuie să fie o casă sfântă și învățătorul un părinte adevărat, care chiamă cu drag și primește la sine pe copiii buni.

Întâia zi de școală.

La noi este un obicei vechiu, ca școala să se înceapă în zi de Duminecă. Atunci toți părinții și prietenii copiilor îi însoțesc la școală. Satul întreg, îmbrăcat sărbătorește, e într'o mișcare vie, ca în ziua de Paști.

Bucuria lui Ionel, că astăzi, 1 Septemvrie, va merge la școală, nu se poate spune. Dela biserică sosind acasă, abea a îmbucacat de două trei-ori și nu ne mai îngăduia din gură: *Să mergem, tată, la școală, să nu ne întrecă alți copii!...* Am plecat, cu mama, cu Ionel și cu Mărioara, ducând cu noi și un coșuleț plin cu mere roșioare, bine coapte. Tot asemenea făcù și doamna învățătoare.

Școala era curată și împodobită, ca și la examen. La poarta curții era arcul de verdeață cu inscripțiunea: *Bine ați venit, dragi copii!...* De lături atârnav cele două stindarde. Curtea de-asemena era bine curățită; erà cu petriș și cu nisip bine bătătorită și cu bănci sau laviți pe sub teii, care o umbreau. Școlarii vechi se adunară mai de cu bună vreme în curte și se jucau pâlcuri, pâlcuri: băeții *D'a-lupul și oile*, și fetițele *D'a-bănuțul*.

Când începură să vină părinții cu școlarii noi, aceștia gasiră pe cei vechi jucându-se. Ionel, Linuța primarului și alți câți-va copii mai curăței și mai prietenoși, întâmpinau

și făceau semne și ochi dulci copilașilor, care se sfiau, ori chiar se codeau să între în curtea școlii... După-ce s'au adunat binișor noii elevi, am băgat în clasă mai întâi pe cei vechi. Apoi am rânduie pe Ionel și pe Linuța să conducă și pe cei noi, cu părinții lor în clasa întâi, unde îi primeam împreună cu doamna învățătoare. Sala școlii era împănată cu flori și cu verdeață. Icoana Domnului Cristos, și chipurile M. S. Regelui și a Reginei, și tabloul eroilor căzuți în luptă, pentru patrie, împodobeau pereții...

Eu primeam și vorbeam cu parinții; iar doamna colegă primia pe copilași, îi mângăia pe cap, ori pe față, le vorbiă dulce-dulcișor și dădea fie-caruia câte un măr roșior. Nu făceam nici o deosebire între bogat și sarac, de neam mare sau de venitură. *Toți părinții și toți copiii lor au același drept la dragostea învățătorului!*... Toți copiii nou-veniți erau veseli, par'ca ar fi crescut la școală. Un singur băeat se vedeă a fi supărat; era fiul groparului, care nu aveă nici mamă, nici frați. El venise la școală cu băeatul vecinului lor, fiind-ca tatal-său făcea groapa pentru un creștin, care murise chiar atuncea... Am luat de mână pe Ilie — așa se chemă copilul sărac — și l-am dus lângă Ionel, care îndată îl prinse de mână și îi dadu mărul său. Cei mai mulți copii își mâncară îndată mărul.

Când toți au fost rânduieți în bănci după mărime cu părinții și cu rudele lângă ei, cu toții am întonat cântecul vechiu, pe care îl știau și părinții:

*Surori și frați să mergem
La școală, să învățăm
O zi, noi să nu perdem.
Și brav să ne purtăm...*

Am văzut și atunci, la mulți părinți, cum le stiecliă în ochi câte o lacrămă de bucurie care le-o storcea și copiii lor și aducerea-aminte de zilele fericite, când urmau și ei la școală. După ce se sfârși cântecul acesta, am intonat *rugăciunea* înainte de începerea lecții:

*Doamne sfinte, luminate,
Varsă-ți marea bunătate,
Peste noi, copiii tăi!
În puteri ne întărește,
De greșeli, Tu, ne ferește,
Să n'ajungem oameni răi!*

Apoi, doamna învățătoare ceti numele noilor elevi și eleve, dintre care, unii răspundeau ei, iar pentru alții răspundeau părinții. Pe urmă pofti pe toți să șează, și începă să vorbească așa:

— Dragi copilași, văd că aproape fie-care și-a mâncat mărul, ce l-a primit dela noi; dar eu mai am câte-va mere aci, în coșul ăsta. Ian, gândiți-vă și îmi spuneți, de unde am putut eu să aduc merele aceste... N.! (...din grădină)! Da, din grădină! Ascultați, copilași, eu știu o grădină foarte frumoasă, plină de tot felul de poame: acolo sânt mere roșioare, pere dulci, duche, nuci, perseci, prune brumării, caise, zarzăre; acolo sânt și agrise, și coacăze, și smeură, și struguri. Acolo sânt și flori frumoase: bujorei și micșunele, și garofe, și micsandre, crini, rosetă și zorele; maghiran și busuioc, drandafir și călțunei, gălbinei și stânjenei. Vedeți, tot floricele d'aste frumușele, ce le vedeți în aceste buchețele! În grădina aceea prea frumoasă întră în fie-care zi *mulți* copii. Copiii aceia sânt foarte curați, și au hainele albe, și cu picățele

galbene strălucitoare ca razele soarelui. După-ce copiii intră în grădină, vine înaintea lor stăpânul grădinii. Acela e un nene foarte bun, căruia îi place mult de copiii curăței și cuminți. Copiii cer voe lui nenea să culeagă mere frumoase, de sub meri, și pere mari, galbene, și prune brumării. Nenea le dă și perseci galbene, coapte. Copiii le primesc, și sânt veseli, și îi mulțămesc, și apoi le mânâncă. — După aceea cer voe lui nenea să se joace nițel, prin grădină, că acolo sânt și călușei mititei și frumusei, cu frâne de aur și cu șele de argint. Pentru fetițe curățele și cuminți sânt acolo și păpușici drăguțe, îmbrăcate care de care mai frumos. Să vezi apoi la copii, cum cântă, cum aleargă de veseli, cum sar, cum se joacă cu călușii și fetițele cu păpușicele! Apoi mai pe urmă culeg câte un buchețel de flori, mulțămesc lui nenea cel bun și se duc acasă cu florile, la mamele lor. Ce bine le pare la mame că *copiii lor sânt cuminți!* Într'o dimineață m'am dus și eu în grădina acea frumoasă și am întrebat pe acel nene că ce fel de copii sânt aceia. El mi-a răspuns:

— *Sânt copii care ascultă de părinți, și se spală bucuros. Copiii acestia se închină bucuros, învață bine și sânt cuminți.* Atunci zisei eu lui nenea acela:

— Dragă nene, și eu am copii. . . Da-i-mi voe să vin și eu cu ei odată în grădina D-Tale, ca să mânânce și ei din merele aceste roșioare și frumoase și din prunele aceste brumării? Și să călărească și ei, drăguții de călușei și fetițele mele să se joace cu drăguțele de păpușe, și să culeagă și ele floricele, și să le ducă la mamele lor? . . . Cel nene îmi răspunse:

— Dacă copiii D-Tale *te ascultă, și se spală bucuros, și se închină bucuros, și învață bine, și sânt cuminți*, poți să vii cu ei, în grădina mea. Și, dacă vor veni, vor mânca mere, și pere, și prune, și se vor jucă cu ccia-lalți copii. . . Apoi, cel nene m'a dus mai spre fundul grădinei și acolo îmi arată o pajiște frumoasă, anume pentru *jocul* copiilor celor buni. Acolo erau și călușeii cei cu frânele de aur și cu șelele de argint. Acolo am văzut atârnutе și multe, multe fluerașe de aur, și pușculițe de argint, și păpuși frumușele și vășcioare curățele așezate, toate în mici cutioare, pentru fetițele cele curățele și cuminți. Dar, era prea de dimineață și copiii încă nu veniseră. De aceea eu n'am putut să aștept până să vie ei. Am trebuit să vin la școală. Dar am zis celui nene bun:

— O dragă nene, mă răped acasă să spun despre toate lucrurile aceste frumoase copiilor mei, ca să se *spele frumos, să se închine bucuros, să învețe bine și să fie cuminți*, că apoi am să-i aduc în grădina aceasta prea frumoasă, a D-Tale. . . Dar, dragă nene, unii copii de ai mei au și câte o sorioară, și câte o tușică; pot să vie și sorioarele și tușicele lor aci? . . . Cel nene îmi răspunse:

— Pot să vină și ele, dacă sânt curățele, și se închină bucuros, și sânt cuminți. . . .

— Vedeți, dragi copilași, să-mi veniți la școală *spălați și curați, și aci vă veți închină frumușel, veți ascultă bine la povețele ce voi spune și veți fi cuminți! Să nu vă uitați urât unii la alții; să nu vă strâmbați unii cătră alții! Să nu vă certați, să nu vă împingeți, să nu vă loviți! Să nu vă luați unii la alții merele, nici să*

vă aruncați, ori chiar să vă stricați căciulele! Dacă veți fi așa drăguți și buni ca astăzi, atunci vă voi duce și pe voi pe toți în acea grădină frumoasă, plină cu tot felul de poame, de flori și de jucării.

Acuma să ne închinăm frumos! Și se cântă de cătră școlarii cei vechi *rugăciunea după lecție*.

Într'ast-fel, *întâia zi de școală* a fost o zi de sărbătoare pentru părinți și o zi de bucurie și de veselie pentru Ionel și ceia-lalți copii, care văzură că școala nu e un loc de chin și vai, ci cea mai frumoasă casă, unde stă un nene sau o bunicica prietenoasă, care iubește copiii și-i învață lucruri frumoase și folositoare. La școala noastră nu s'au văzut nici pedepse pentru lipsurile elevilor dela școală, nici bătăi. Părinții își trimeteau copiii bucuros la școală; iar acestia veneau cu drag. *Școala noastră era la un gând cu părinții... era gândul creșterii copiilor în curățenia trupului și în înțelepciunea sufletului... pentru binele lor, pentru mărirea patriei și lauda lui D-zeu!*

Spălat și curat.

A doua zi, doamna învățătoare spuse elevilor la școală, o *istorioară* despre un *băiat murdar* și despre o *fetiță curată*...

Iată această istorioară: Petre era ca de opt ani. El urmă în clasa întâia, la școala din satul lor. Lui Petre nu-i plăcea să se spele bine, dimineața. El nu se pieptenă și nu-și îngrijă de loc hainele. Petre era un *băeat*

murdar. De geaba îi spuneă mamă-sa să se spele și să se ție curat.

Din potrivă Anița, în fie-care dimineată, după-ce se sculă, se spălă frumos, se pieptenă, își curăță hainele, se închină și apoi se apucă de lucru. Părinții mereu ziceau lui Petre să facă și el ca Anița. Dar el nici grije nu aveă. Lui nu-i păsă mult nici dacă la școală copiii nu prea se întovărășeau cu el, la joc.

Însă mai pe urmă o pățise Petre. De murdăria cea mare, într'o bună dimineată Petre se pomeni cu niște bube mici, pe tot trupul. Îl mânacă pielea, și nesocotitul băiat se scărpină mereu. . . Știți ce bube erau acelea? Era *râie*.

Acasă Anița, la școală copiii fugeau toți, de Petre cel râios, ca să nu se umple și ei. Domnul învățător îl despărți de ceia-lalți școlari și-l oprî a mai umblă și a se jucă cu ei. Acuma începù să-i fie rușine lui Petre.

Într'o zi, după ce merse dela școală acasă, rugă pe mamă-sa să-l vindece cu ce-va, de râie. El promisese că de aci încolo *se va purtă curat*. . . După sfatul medicului, mamă-sa îl unse cu niște unsori până ce Petre se vindecă de acea urâcioasă boală.

De atunci Petre începù să se ia la *întrecere* cu Anița, care din ei doi să fie *tot-de-auna mai curat*.

De vreți să fiți sănătoși și tuturor oamenilor plăcuți, să vă purtați tot-de-auna curați, copiilor!

Alt-cum o să pățiți ca *Petre cel murdar*.

La masă, Ionel, la întrebarea mamei sale că ce a învățat la școală, ne spuse — cum putu el — istorioara aceasta. Apoi întrebă:

— Tată, pentru-ce i-se făcură lui Petre bubele acele urâcioase? — Atunci i-am zis:

— Ian, privește bine pielea, pe mână! Vezi un fel de găurele, multe, multe de tot. În trupul nostru se află și lucruri, ce sânt stricacioase și care trebuie să easă afară. Gândește-te numai la *nas*, pe care trebuie să-l curăți în toată ziua; gândește-te la eșirile din trup! Când te joci sau alergi mult, ai băgat de seamă cum *asuzi*... sau nădușești. Vezi, picăturile acele mici de sudori es din trup prin găurelele cele mici. Sudorile sânt părți folosite și stricate, din trup. Pe omul bolnav, ce zace la pat, îl acoperă bine ca să *asude*. Știi de ce? — Fiind-că, asudând, ese răul din trupul bolnavului.

Dacă n'ar putea eși din trup părțile stricate, i-ar cășună mai multe boale. Și n'ar putea să easă, dacă găurelele sau *porii* pelei s'ar astupă. De aceea în fie-care zi, mai ales dimineața, când ne sculăm din pat, trebuie să ne spălăm bine cu apă proaspătă și curată nu numai fața, dar trupul întreg până la brâu și mai ales spinarea, frecând bine pelea cu un ștergar aspru și umed ca să se deschiză porii. Tot din pricina aceasta trebuie să ne schimbăm rufele cât mai adesea, mai ales vara, când asudă trupul mai lesne; de asemenea sa schimbăm și hainele de pe pat, mai cu seamă cele de pânză ca: lepedee și fețe de perne. Vara, în fie-care zi și iarna în fie-care săptămână, să facem *băi stâmpărate*.

Ține minte, dragă Ionel:

*Sănătos de vrei să fii
Și de boală să nu știi,
Spală-te frumos și bine
Și haina curat ți-o ține!*

Băile răci.

Era pe la începutul lui Septemvrie. Soarele dogorea...

— Tată, să mergem la gârlă, să facem o baie, așa îmi zise Ionel.

— Bine, să mergem! Și plecarăm amândoi spre gârlă, la locul unde, de obicei, ne scăldam. Pe cale zisei lui Ionel: — Sânt prea bune, băile răci; dar trebuie făcute cu băgare de seamă, căci alt-cum se pot întâmpla multe nenorociri.

— Știu, tată; cine nu bagă de seamă, când se scaldă, se poate îneca.

— Și aceasta negreșit, când apa e afundă și nu știi să înoți. Dar se poate întâmpla și alt-ce-va.

— Ce se mai poate întâmpla, tată?

— Ian ascultă, ce s'a întâmplat odată unui băeat.

Eră tocmai pe la ameazi. Mai erau trei ceasuri până să înceapă școala. Soarele dogorea cumplit. Stefan, un băeat din clasa a treia, venise cam de vreme la școală, ca să se mai joace cu ceia-lalți băeți până la începerea lecțiilor. El își învățase lecțiile de cu seară, așa că acuma nu avea nici o grijă. La școală, găsi numai pe Costică, un băeat foarte cuminte și așezat.

— Știi ce Costică, hai să mergem să ne scăldăm! Avem destulă vreme și apoi, uite ce cald e. O să ne mai răcorim puțin!

— N'avem vreme, — răspuse Costică — gărla e departe; o să întârziem dela școală.

— Aș; nu întârziem; o să mergem *repede* și n'o să stăm mult.

— Dar atunci o să ne băgăm în apă *innădușiți* și ți-aduci aminte ce ne-a spus domnul învățător, că *nu e bine să ne scăldăm îndată, după masă și innădușiți*.

— Ei, de câte-ori m'am scăldat eu innădușit și, nu mi-s'a întâmplat nici un rău! Haide, lasă că n'are să fie nimic!...

Amândoi plecară. Ca să ajungă mai repede și să nu întârzie dela școală, cei doi băieți se duseră *mai numai într'o fugă*. Când ajunseră la gărlă, erau numai *o apă de nădușeală*... Ei se desbrăcară în grabă. Costică, care nu știa să innoate și căruia îi intrase bine în minte cele ce le spusese învățătorul, mai rămase pe mal. Stefan însă, cum se desbracă, se și aruncă în apă, *asa plin de nădușeală cum era*.

Răceala apei îl cuprinse de-odată... Și simți că-i vâjăie urechile și că-i vine amețeală.

— Costică, Costică! — strigă el pe prietenul său și se dădù afund. Costică se uită și văzù o clipă mânilor prietenului său, apoi nu mai văzù decât rotocoalele ce le făcea apa.

Crezând că Stefan să dă, ca de obicei, afund pentru a merge pe sub apă, Costică nu bănuî nimic și întră încet și el, în apă, înaintă puțin, tot uitându-se să vadă unde va eși Stefan.

Dar vai! Stefan nu mai eșă. Un fior îl străbătă. *Stefan s'a înecat!* — se gândi el — și eu nu știu să înnot ca să-i viu în ajutor! Plin de groază, el începă să strige: Ajutor! Ajutor! Nu se vedea însă nici un om. Costică eșă din apă și strigă mereu cât îi luă gura: Ajutor!

Un om auzind strigătele lui, veni, se desbracă îngrabă și să aruncă în gărlă. După câte-va minute, tot dându-se afund prin locul arătat de Costică, el scoase afară pe bietul Ștefan... Sărmanul băeat, așa de vesel adineauri, acum stă nemișcat, cu ochii închiși, cu buzele vinete, cu gura pe jumătate deschisă. Oare va mai putea să-și vie în fire? Mai venind și alți oameni, îl duseră într'o casă din apropiere, unde încercară toate chipurile spre a-l readuce la viață. Nu după multă vreme, veniră și părinții lui Ștefan și un medic. Vreme îndelungată, medicul încercă tot soiul de mijloace ca să-l deștepte. Părinții nenorocitului băeat așteptau în acest timp, cu mare nerăbdare. Dar, mai pe urmă medicul se întoarse cătră dânșii și le zise trist:

— Totul s'a sfârșit, e mort! — Sărmanii oameni se aruncară, plini de durere, peste trupul neînsuflețit al iubitului lor fiu, acoperindu-l de sărutări și scoțând suspine sfâșuitoare.

Ține minte, să nu te scalzi nici-odată când ești în-nădușit!

De asemenea, să nu te desbraci fiind în-nădușit, ci să stai pe malul apei, așteptând să se uște nădușeala căci poți să te răcești... Să nu te scalxi îndată după mâncare, ci să lași să treacă cel puțin trei ceasuri!

Conșolarii lui Ionel.

— Ia, spune-mi, Ionel, care din tovarășii tăi dela școală îți place mai mult, așa întrebă mama pe Ionel.

— Andreiu Popescu!

— Pentru-ce?

— El e cel mai curat și mai cuminte în clasă. Bunicica pe el l-a numit *supravîghetor* preste ceialalți elevi... Titu Murășan e un *leneș* și jumătate, Ion Andreca este *murdar*, și pe față și pe mâni, și pe haine; Bunicica în toată ziua îl trimite afară din clasă, să se spele. Toți copiii îl înconjoară și nu vor să se joace cu dânsul... Nița Filipaș e un *wincinos*; spune și ce n'a văzut, și n'a auzit. Nicu Buzescu e *bătăuș*; nici un baecat n'a rămas nelovit de dânsul; Bunicica l-a pus să șază într'un colț de bancă, despărțit de ceialalți școlari. Simion Dragan vinde și cumpără dela copii nasturi, penițe, și tocuri; copiii îi zic *Simion jidanul!* Ion Porumbescu e ca un porumbel; noi îi zicem *porumbelul*. Ăsta e curat și sprinten; par'că zboară, nu merge... Mitică Rezeșul este cel mai *liniștit* copil din clasă; pe uliță nu fuge nici-odată; prin curte nu se joacă, în clasă nu i-se aude gura nici-odată. Bunicica îi spune, Mitică cel *blând*... Lângă blândul Mitică șede Toderiță cel *neastâmpărat*; nici când ne învață Bunicica, Toderiță nu poate sta locului; ba măsoară banca cu palmele; ba dă câte un ghiont lui Mitică, pe care nu poate să-l suferă. Lui Toderiță îi zice Bunicica *argint viu*; el e cel mai mult pedepsit, în clasă.

Dar Silviu, copilul domnului arândaș, cum se poartă?

Silviu, se poartă cu nasul sus; copiii îi zic: *falăgoală*. El nu vrea să se înfrîntenească cu nimeni, se ține mai pe sus decât toți copiii... Ilie Groparul e cel mai rău îmbrăcat! are o căciulă spartă și haine căpătate dela alți copii. Ilie par'că e tot supărat...

— Dar' fetițele cum îți plac Ionel?

— Ele nu se joacă cu noi, cu băieții. Ele fac mai mare gălăgie decât noi. Bunicica le zice *gâște*. Mie îmi mai place de Veronica *Roșului*. Aceasta e foarte *curată*, veselă și când vorbește, râde; pentru aceasta o ceartă Bunicica și atunci apoi îndată plânge. Copiii îi zic *râs cu plâns*. Lângă dânsa șede Ecaterina Banului. Ecaterina e o fetiță săracă; dar foarte cuminte. Bunicica îi zice: *drăguță*. Ea începe rugăciunea înainte și după lecție. Ecaterina are un glas foarte frumos... *Fetițele, toate sînt mai curate decît băieții și pe față și pe haine...* Când Andreca cel *murdar* e trimis afară să se spele, totdeauna își rîd fetițele de dânsul; dar lui puțin îi pasă...

— Cum îți place ție la școala voastră, Ionel?

— Foarte mult îmi place, mamă. — Bunicica e așa de bună ca și D-Ta. Cu copiii ma joc, învăț și cânt și, când sîntem flămânzi, Bunicica înceată cu lecțiile și spune să ne mîncăm merindea...

— Vezi Ionel, școala voastră, e ca o familie, unde toți trăiți ca frații cei buni...

Bunul școlar.

— Ionel, mai alaltă-ieri spuneai că dintre toți conșcolarii tăi, mai bine îți place de Andreiu Popescu.

— Da, dragă tată, să vezi ce curat este Andreiu, la față! Părul lui e tuns. Capul, urechile și gâtul, și mânilor, deși crăpate, sânt foarte curate. Hainele lui, deși vechi, dar sânt tot-de-auna cărpite și foarte bine îngrijite. Și Bunicica, și toți ceialalți copii, și toată lumea se uită cu drag la Andreiu.

— Așa dară Andreiu P. este *un școlar foarte curat*.

L-am văzut și eu odată, cum mergea pe uliță. El nu alerga în sus și în jos ca alți copii nebunateci. Nu se certă, nu se bătea cu alți copii. El nu asvârlea după câni, ci mergea liniștit și, cu bună pază, ocolea locurile noroioase. Când a întâlnit pe moș Nechifor, îl salută frumos și îi sărută mâna.

Andreiu e un *școlar așezat și cupurtare bună*.

— Dar să vezi, tată, pe Andreiu, în școală!... El n'a rămas nici-odată dela școală. În iarnă, într'o zi venise bolnav la școală și Bunicica l-a trimis la Domnia-ei acasă, la căldură. El n'ar întârzia, pentru toată lumea, dela lecții, deși dimineața, înainte de-a veni la școală, părinții lui îl trimit la alte treburi. În școală, Andreiu se așează, binișor, la locul său; își pune mânilor pe bancă; picioarele și le razămă de scândura dedesubt; trupul și-l ține proptit de spatele băncii. Ast-fel așteapta el pe Bunicica, în liniște și cetindu-și lecția. Acuma toți copiii fac ca dânsul. Când ne învață Bunicica, Andreiu stă drept; capul ridicat și ochii țânta la Domnia-ei. Apoi cum bagă el de seamă! Când îl întrebă, se scoala frumos, stă drept și răspunde limpede și cu glas tare. Lucrurile lui de școală și-le ține în cea mai bună rânduială; toate și-le are la locul lor!

— Vezi, dragă Ionel, *Andreiu e un școlar înțelept.*

— Dar cum merge el cu învățătura?

— Foarte bine! El învață cel mai repede, să scrie și să cetească. Nimeni nu socotește așa bine și iute ca Andreiu! Dar apoi cum desemnează de frumos! Când lipsește Ecaterina dela școală, el începe și cântările, în clasă! El e *monitor* peste toți copiii. În curte — la recreație, tot Andreiu e cel mai prietenos și mai cuminte decât toți ceilalți școlari. Când careva dintre copii nu poate să cetească bine, ori nu știe cum să-și facă socotelile, Andreiu îi ajută bucuros. De aceea vine el cel dintâi la școală, să poată da ajutor la cine are nevoie. *El iubește pe toți conșcolarii* și nu se ține mândru ca Silviu *falăgoală*. Bunicica spune că Andreiu va lua premiul întâi, cu coroană. . .

— Vezi, Ionel, Andreiu este *un școlar cuminte deșteaptă*. Și, fiind că *Andreiu e un băeat curat, așezat, cu purtare bună, înțelept și cu minte deșteaptă, dânsul e un bun școlar; el este cel mai bun școlar din școala noastră*. Bunicica îl laudă și toți școlarii îl iubesc. Și părinții lui Andreiu sânt foarte mulțămiiți că au un băeat așa de cuminte. . .

Cine e așezat, cu purtări bune, înțelept, deștept și silitor la învățătură și la lucrări bune, acela își împlinește bine datoriile către sufletul său.

Ecaterina cea onestă.

Iată ce s'a întâmplat într'o zi, Ecaterinei Banului. Mamă-sa era bolnavă, în pat, că ea n'are tată, care a

murit de mult. Ea spune că nici n'a cunoscut pe tatăl ei.

Mamă-sa îi dete o băncută de 20 de bani să-i aducă dela farmacie, leacuri. Ecaterina alergă repede spre farmacie. Dar ce dresе, ce nu, că de-odată îi alunecă băncuta din mână. Și o căută, și o căută; dar nu putu s'o găsească. Atunci începù să plângă cu amar.

— De ce plângi, fetiță — așa o întrebă cu glas dulce părintele preot, care din întâmplare trecea pe acolo.

— Am pierdut o băncută de 20 de bani! Mi-a dat-o mama să-i cumpar doftorie dela farmacie, că-i rău bolnavă, în pat. Și băncuța mi-a lunecat din mână și acușica n'o mai găsesc! Auleo! Ce-o să facă beata mamă! Noi nu mai avem nici un ban, la casă! — Și plângea, plângea sărmana copilă, de-ți era mai mare mila de dânsa.

— Țta nu-i lucru frumos dela tine, drăguță! De ce n'ai fost cu grije, la ban? Căutatu-l-ai bine?

— Da, părinte, și nu pot să-l găsesc în nici un chip!
— Și tot plângea, plângea *de-ți rupea inima de milă*.

— Iată 20 de bani, dela mine! Ține-i bine și du-te repede de cumpără doftorii, pentru mamă-ta!

— Sărut mâna, părinte! — zise Ecaterina. Și bunul preot plecă mai departe. Dar nu se duse nici 10 pași și auzi strigând în urma lui:

— Părinte! Părinte! Poștește păralele, că mi-am găsit banii mei!... Îți foarte mulțămim!

Părintele preot rămase uimit de așa purtare.

— Tu ești o fetiță *foarte onestă*, mititico! Ține banii ăștia pentru tine! Aci-ți mai dau un ban mai mare de aur.

Pune-l bine și-l du mamei tale să se ajute până se va face bine! — Fetița sărută mâna binefăcătorului său și zise:

— O, Părinte, d'ai ști ce bucurie voi face sărmanei mele mame, cu darul Dumii-tale!

— Poartă-te, drăguță, totdeauna așa! Și, de sigur vei fi iubită de către toți oamenii și de Dumnezeu.

Cu vorbele acestea părintele își văzù de cale. Și Ecaterina alergă repede la farmacie și d'acolo acasă.

În Dumineca viitoare părintele preot spuse lucrul acesta la biserică. Și toată lumea se miră și laudă pe Ecaterina Banului. Și la școală, toți copiii se uitau cu drag la dânsa. Și toți o iubeau: și doamna învățătoare, și băeții, și fetițele. Pe ea o puse doamna să fie monitoare la fetițe, cum era Andreiu la băeți.

Ecaterina era o fetiță onestă și cuminte.

Fetița pismătăreață.

Intr'altă zi întrebă mama pe Ionel:

— Ce s'a mai întâmplat astăzi, la voi, la școală, dragă Ionel?

— Bunicica a laudat pe Veronica Bârgăoanu pentru silința ei, la lucrul de mână. Ea chiar isprăvisse o păreche de ciorapi fără să greșească vre-un ochiu. Toate fetițele se mirau de Veronica și o și iubeau, că ea cu drag arată și ajută pe fie-care, care avea trebuință de ajutorul ei. Numai Tinca Bărbulescu nu putea să aibă la stomac, pe Veronica. Și, când Bunicica laudă pe Veronica pentru silința și priceperea ei la lucru, Tinca se îngălbiniă la față și își perdeă liniștea. Bunicica o întrebă ce-i lipsește;

iar Tinca răspunse, că par'că *o roade cə-va la stomac, de nu-i dă pace.*

— Vedeți, copii — zise atunci Bunicica — ceea-ce roade la inimă pe Tinca și nu-'i dă pace, e o părere de rău, ce-i zice *pismă*... *Tinca pismuește pe Veronica!* Aceasta nu-i bine. *Pisma e un păcat și cine de pismă se lasă cuprins, acela lesne poate să se îmbolnăvească, ba pisma poate să și omoare.*

Cantina școlară.

Săraci, ca Ilie Groparul, mai erau și alți copii la școala noastră. Pentru ajutorarea acestora, mai ales în timpul iernei, cu mâncare și cu haine, facem două, trei sărbări școlare. De doi ani am înființat *cantina școlară*. Toți școlarii cei săraci, 15 până la 20, primesc la ameazi o bună bucată de pâne, o ciorbă și o mâncare caldă.

Iată, cum am făcut *cantina școlară*: La început, acu's doi ani, am făcut o sărbare școlară, la ziua *Sfintei Cruci*. Fiind un an cu belșug, în roade, ne-am înțeles cu părintele preot, cu domnul perceptor și cu primarul, să facem începutul unui *mic fond* pentru ajutorarea școlarilor săraci. Părintele preot a pregătit poporul pentru fapta aceasta creștinească, prin o *prea frumoasă cuvântare asupra datoriilor avușilor către săraci*.

— Iubiților creștini! — așa glăsuise cucernicul preot Mateiu. — Anul acesta ni-a dăruit bunul D-zeu cu belșug în detoate... Și, apoi ni-a ferit și de boli, și de vremi grele, și de vărsări de ape, și de foc, și de sabie dușmană. De aceea datori sântem să aducem laudă lui Dumnezeu.

Și, cea mai mare laudă aducem lui Dumnezeu, când *ajutăm pe cei săraci și mai ales pe prunci*, pe care, *cine nu-i primește, nu va intra în împărăția lui Dumnezeu...* Ascultați, iubiților frați, cum putem face aceasta.

A fost odată un om bogat și cinstit de toată lumea. Ii zicea boerul *Cordescu cel bun*. Numele acesta îl purtă pe drept, fiind-că, cum era și bogat și bun creștin, el pe toată lumea, *mai ales pe cei lipsiți, căută să-i ajute și să-i servească*. Iată cum împărția Cordescu binefacerile sale:

De avea o zi bună cu prietenii săi, când intră în odăe la sfârșitul zilei, își zicea: — Sânt foarte mulți, cari n'au avut parte de o zi ca asta! Și ce ar fi fost dacă ași fi poftit încă atâta oaspeți! — Apoi, din banii săi, puneă într'o cutie atâta, cât îl costase ospățul acela. Cutia o numise el *cutia lui Dumnezeu*.

Când îl îmbiau cu vinuri scumpe sau cu alte lucruri prețioase, fie de-ale mâncării, fie de-ale împodobirii, el cumpără din ele cu măsură, cât credea că avea trebuință, în casa sa. Apoi îndată mergea la cutia lui Dumnezeu și puneă într'ânsa o sumă, cât aceea ce cheltuise. Și zicea: — Tu ți-ai putut cumpără de acestea și ai putut să-ți înmulțești averea! Ce ar fi fost dacă ai fi cumparat încă p'atâta?!... Din vinul și din merindele ce le avea, *trimittea bucuros, când se simția nevoe, fie unui bolnav, fie unei văduve, fie vr'unui sărman oare-care...* Când auziă că a fost unde-va foc mare, de au ars case, Cordescu da cu mâna largă partea sa, pentru ajutorarea celor nenorociți. Apoi, privind la casa sa, intră și mergea la *cutia lui D-zeu*, în care mai puneă o sumă potrivită, zicând: — La mine

toate stau bine și neatinse. Ce ar fi fost dacă mi-ar fi ars și mie casa! — Tot asemenea făcea Cordescu și când auzia de vărsări de apă, de grindini și de alte nenorociri. Mai întâi trimitea partea sa de ajutor la locul nenorocit, apoi mergea la *cutia lui D-zeu* și punea și acolo o sumă potrivită.

Într'acest fel și-a petrecut Cordescu o viață lungă, până la adânci bătrânețe. Toată lumea din acest ținut auzise și cunoștea toate binefacerile boerului.

— *Iată omul lui D-zeu*, — își ziceau oamenii, când se arată Cordescu pe stradă, în piață, la biserică, în bălcu sau aiurea, și atunci cu toții îl salutau și îl cinsteau.

Dar, veni vremea și *omul lui D-zeu* se îmbolnăvi greu, de moarte. Săracii, văduvele și orfanii stăteau toată ziua, la poarta bolnavului iubit și-și ziceau:

— *Cine se va îndurà de noi, când nu va mai fi bunul Cordescu; iar acesta, simțind că-i vine ceasul cel din urmă, chemă lângă patul său pe preotul satului și așa îi zise:*

Un părinte bun îngrijește ca copiii săi să nu ducă lipsă, nici când el nu este acasă. Luați cutia lui D-zeu, cu tot ce este într'ânsa! Cutia aceasta este a copiilor săraci și a orfanilor care urmează la școală. Ajutați-i dintr'ânsa cum veți ști mai bine, înțelepțește și cu dreptate, după moartea mea.

Nu mult după aceea, muri Cordescu plâns, dar binecuvântat de lumea întreagă. *Cutia lui D-zeu* însă rămase spre mângăierea școlarilor lipsiți și spre pomenirea vecinică a omului lui D-zeu...

In tot anul școlarii săraci și silitori erau ajutați cu haine și cu cărți din cutia lui D-zeu!

Cum a făcut bunul Cordescu, așa să facem și noi: Să dăm astăzi, fiecare ce avem și din ce putem, cât de puțin, ca să înființăm un *fond pentru ajutorul copiilor săraci*. Unii vor aduce la școală ceva bucate, alții ceva pui, găini, ouă și ce li-o dat D-zeu. Eu însu-mi dau 10 banițe de grâu, 5 banițe de porumb și pe deasupra 25 coroane... Așa să ne ajute D-zeu!

Avuții — a încheiat părintele preot, — *sânt datori să ajute pe cei într'adevăr săraci, pe copiii orfani și pe văduve. Fericțiți vor fi făcătorii de bine că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema, și plata lor multă va fi la ceruri. Amin!*

Predica părintelui preot a mișcat adânc pe toți credincioșii. După prânz lumea se adună într'un număr foarte mare la școală, cei mai mulți aducând cu sine darurile pentru copiii săraci...

Ionel bolnav de friguri.

Ionel se îmbolnăvisese. La început nu știam ce poate avea. El se simțea slab: avea dureri de cap, să amețită, căscă și se tot întindea. Frierii îi străbăteau trupul. Și începuse să tremure și să-i clănțenească dinții. Cam după un ceas, începuse să simțască călduri și chiar ferbințele. Ferbințele ținu 3 sau 4 ceasuri, apoi căldurile începură a-i scădea. Atunci nu mai aveam nici o îndoială că Ionel era cuprins *de friguri*.

Când conșcolarii lui Ionel auziră dela Bunicica că dânsul e bolnav, începură să vină și să-l vază. Cel dintâi, care veni să vază pe Ionel, a fost bunul școlar Andreiu.

— Bună ziua, Ionel, ... cum te simți? Ce mai faci? Ce rău îmi pare că ești bolnav! N'am durmit de loc astănoapte, gândindu-mă mereu la tine. Vedeam plângând pe mamă-ta la capul tău; vedeam pe tatăl-tău supărat, stând lângă pat. Și astăzi, cât ce s'a făcut ziua, m'am cerut deacasă să vin să te văz. Ce bine îmi pare că acum ești mai bine!...

— Mulțumim, Andreiu, și eu tot la școală ma gândesc. Mai întâi m'am gândit la Bunicica, apoi m'am gândit la tine. Par'că te vedeam și te auzeam cum te lăuda Bunicica... Pe cine a mai bătut Nicu Buzescu? Ce face Porumbelul? Par'că-l văd cât te sprinten se duce la școală! Ce mult îmi place când îl văd curat și vesel, spunând lecția!

— Bună ziua, Ionel — să auzi chiar atunci glasul Porumbelului, care intră și el pe ușă, la Ionel.

— Ce mai faci, dragă Ionel?...

— Acuma sânt mai bine, mulțămim că ai venit la mine. Ce bine îmi pare că te văd! Chiar acuma vorbeam cu Andreiu despre tine... Apoi, amândoi acești buni școlari arătară lui Ionel lecțiile ce le-au făcut la școală și-i făgăduiră că, îndată ce se va face mai bine, vor veni la el, în fie-care zi să-i spue și să învețe cu dânsii — toate lecțiile. Nevastă-mea dădù celor doi copii, câte două mere, și trimise un coș plin, la școală pentru toți conșcolarii lui Ionel. Ce bucurie pe copii, când auziră că Ionel este mai bine.

Ce veselie pe ei, când văzură coșul de mere ce li-l trimise mama.

Ionel luă în toată ziua câte-o jumătate de gram de chinină, cam 4 ceasuri înainte de a-l prinde frigurile. Și nu-i dădeam altceva de mâncare, decât supă și lapte fert. Și numai când îl lăsară frigurile, începurăm să-i dăm și câte-un ou fiert — moale. Și băeții din celelalte clase veniră să vadă pe Ionel, în timpul boalei. Mult ni-am îmbucurat văzând că școlarii noștri se iubesc așa de mult între sine.

Când s'ar întâmpla să lipsească chinina, să cântăresc 20 grame floare de țințaură și se ferb în 150 grame apă, în timp de un sfert de ceas. Din aceasta zeamă bolnavul va lua 2 linguri pe zi. Unii ferb *pelin* ce se stoarce într'un păhar. Din zeama stoarsă, se ia de 2 ori pe zi, câte o jumătate de cească, în timp când omul e prins de friguri.

Pentru ca omul să fie ferit de friguri, să nu uite să-și facă locuința cât se poate de sănătoasă; să sece bălțile, și, în părțile unde nu poate să scurgă bine apa mocirloasă, să sădească pomi mari sau, să le umplă cu sămânță de floarea-soarelui.

Să nu se doarmă cu ferestrele deschise noaptea; să se bea în totdeauna apă curată, și să nu se mânânce poame neccoapte.

Să cercetăm și să mângăiem pe cei bolnavi! Cine dă de mâncat celor flămânzi, de beut celor sătoși; cine îmbracă pe cei goli și cercetează pe cei bolnavi, multă răsplată va avea la ceruri.

Cum l-am învățat pe Ionel „Tatăl-Nostru“.

Tatăl-Nostru carele ești în cer.

Eră într'o dimineață, din Postul mare. La școală mă gândeam să tâlcuesc pe înțelesul copiilor, *Tatăl-Nostru*.

Între elevii ce-i aveam în ziua aceea la școală, eră și Mitică al lelei Sanda. Mitică întârziase câte-va minute și eră foarte abătut:

- De ce ai întârziat astăzi, Mitică?
- Am intrat nițel în biserică.
- Și ce ai făcut tu în biserică?
- M'am rugat lui D-zeu, pentru mama, că-i bolnavă.
- Bine ai făcut, Mitică...

Mama Sanda eră o văduvă săracă. Ea trăia cu cei cinci copii ai săi într'o căsuță sărăcăcioasă... Cât eră sănătoasă, mama *Sanda*, eră cu mâna pe lucru și cu gândul la Dumnezeu. Ast-fel câștigă ea chiar cu prisos, și hrană, și hăinuțe pentru copilașii sai.

Într'un rând însă, se îmbolnăvi greu mama Sanda. În Sâmbăta aceea, mama Sanda se simția slabă de tot. O îngrijură și gândul, că ce o să fie de bieții ei copilași, dacă ar boli mai îndelungat, ori chiar ar muri.

Dar deodată se însenină la față și șopti:

— *Tatăl-Nostru care ești în cer!*

Atunci chiar, veni Linuța, copilul cel mai mare, lângă patul mamei.

Și, întristată, o întrebă:

— Cum te mai simți azi, dragă mamă?

— Ceva mai binișor, drăguță! Dar tu, ce ești așa de supărată?

— Încă de ieri, ni s'a isprăvit tot ce aveam de ale mâncării: pâne și făină. Nu mai avem nimic. Copiii îmi cer de mâncare. Dela cine să cerem astăzi de mâncare? Pe cine să chemăm într'ajutor?

Și mama adânc mișcată și cu glas încet zise:

Vom chema într'ajutor pe Tatăl-Nostru, care este în cer... Da, Linușă, Tatăl nostru care este în cer, este Atotputernic, este bun și milostiv. Domnul Cristos ne-a învățat să cerem dela Tatăl ceresc, și ni-se va da...

Și copiii cei mai măricei îngenunchiară și spuseră *Tatăl-Nostru*, cu glas înduioșat, cum i-a fost învățat mama lor. Și mama, și Linuța se mai liniștiră...

Mitică, care urmă în clasa mea, plecă la școală nemâncat și trist. Drumul lui ducea pe dinaintea bisericii. Când ajunse în dreptul bisericii, văzù ușa deschisă și intră înnăuntru. Acolo părintele preot făcea slujbă. Pe altcineva Mitică nu zări în biserică. El îngenunchiă de o parte și spuse înduioșat *Tatăl-Nostru...* Apoi își șterse lacrămile, se sculă în picioare, eși din biserică și plecă la școală...

Când se întoarse acasă, fratele său cel mic, Ionel, îi eși vesel înainte și-i zise:

— Bucură-te, Mitică! Adineaori, o doamnă ne-a trimis o pâne mare și făină pentru mămăliguță și fasole, și colivă. Și mămuca a gustat puțin și e mai bine! Aide fuga, să mănânci și tu!

Ce se întemplantase? Când Mitică se rugă în biserică, o cocoană miloasă ascultă sfânta slujbă, într'un colț al

bisericeii. Ea văzuse pe băeţel, în biserică. Şi întrebuse pe cântăreţ al cui este copilul. Cântăreţul îi spusese totul despre sărăcia şi despre boala bieteii văduve. Îndatăce se întoarse acasă, doamna umplu un coş cu d'ale mâncării şi-l trimise la casa văduveii celei bolnave... Mama Sanda se făcu bine.

Ea astfel povăţuie mereu pe copiii săi:

— Nu uitaţi, dragii mei, niciodată de D-zeu, nici la bine, nici la rău! La dânsul să vă *îndreptaţi cu ruga*. Pe el *să-l chemaţi într'ajutor*. pe *Tatăl-Nostru*, carele este în cer.

Cuvintele *Tatăl-Nostru carele eşti în cer* se zice că sânt *chemarea* într'ajutor a *Tatălui-ceresc*.

Sfinţească-se numele tău!

Eră pe vremea căratului fânului. Mă dusesem cu Ionel să vedem nişte fân al nostru, peste gârla Banului... Când am ajuns la gârlă, afluăm pe badea Nicolae Ursul cu carul încărcat cu fân, potmolit, cu boi cu tot. Şi bătea pe bieţii bouleni şi strigă ca un nebun... Acest Nicolae aveă răul obicei să încarce totdeauna carul peste măsură, apoi sa înjure şi să bată boulenii. El se certă adesea şi cu vecinii. Îndată îi înjură, şi, pe cine îi dă mâna, îl şi bătea. De geaba îi ziceam eu, sau preotul satului, că el prin vorbele şi prin faptele lui necinsteşte numele lui D-zeu, în loc *să-l sfinţească*, cum se roagă în fie-care zi, în *Tatăl-Nostru*.

Acuma iarăşi încărcase badea Nicolae carul cu fân, de scârţăiau şi trăsniiau roatele. Şi boulenii abia urniau carul,

din loc. Nenorocirea lui de astă-dată fù că el avea să treacă cu carul și prin vadul gârlei. La cela-lalt mal, carul se nomolì cu boi cu tot, cum l-am fost găsit noi.

În loc să *fi cerut ajutorul lui Dumnezeu, cu vorbe frumoase*, el înjurà și bătea bieteles dobitoace, de-ți erà mai mare mila de ele. Dar de geaba! Carul și boii nu mișcau din loc!

Atunci, iată că venì pe acolo, din întâmplare Nea Vasile, omul cel mai domol și mai de treabă din sat.

— De ce bați boii, vere Niculae? Ce răcnești ca un nebun? Ce înjuri? Nu-ți aduci aminte că azi-dimineață, când ai zis *Tatăl-Nostru* ai zis: *Sfințească-se numele Tău!* Nu te temi de D-zeu, c'o să te potopească aci, cu vite cu tot?...

— Ei ași! par'că D-zeu *n'ar avea altă treabă, decât să se înglodeze și Dânsul aci cu mine!* *Hei, lasă-mă în pace cu al-de D-zeu, Bade Vasile!* — *Și mai trase o înjurătură urâtă boilor.*

— Taci din gură, păcătosule, dacă nu știi decât să înjuri! — Și par'că fù un făcut. Măniosul Niculae, cum tot da târcoale pe lângă car, de-odată dete și el în nămol până în gât, încât era cât p'aci să se înnece.

Atunci Nea Vasile se apropiă de bouleni, îi mângăia binișor și începù să le grăească cu glas blând. . .

Apoi cu o *Sfântă-cruce* și cu un *Doamne-ajută*, *plin de credință și cu capul gol*, puse umărul la o roată din-dărăt și începù să mâie, vorbind tot blând cu boulenii.

Boulenii smânciră carul . . . și-l scoaseră din nămol . . . Atunci, cu un *Doamne, mulțămescu-ți*, Nea Vasile se întoarse spre Niculae, care se sbătea în nămol și-i zise:

— *Fie în rău, fie în bine, să ceri ajutorul lui Dumnezeu, cu vorbe cuviniicioase. Numele lui să-l rostești cu evlavie, cu sfințenie și cu capul descoperit. Și vorbele să-ți fie cinstite, și faptele drepte!*

Aceasta însemnează cuvintele: *Sfințească-se numele Tău, din Tatăl-Nostru* . . . Apoi Nea Vasile dete ajutor și lui Nicolae, care cu mare greu, mai mort și plin de noroiu, eși din nămol cu un *Doamne, iartă-mă! Doamne, mulțămescu-ți!*

Mulțami apoi lui Nea Vasile și plecă îngândurat, acasă . . .

De atunci, badea Niculae părăsi răul obicei de a se certă, a înjură și a bate pe cine-va.

Cu vorba și cu faptele el sfințiă numele lui D-zeu, cum cereă în toată ziua în Tatăl-Nostru.

— *Sfințească-se numele Tău! este întâia cerere din Tatăl-Nostru.*

Vie împărăția Ta!

În Satul-Nou, trăia acum vre-o 40 de ani, o familie ce-i zicea a *Roșului*.

Era tata Gavrilă *Bârgăuanul* cu mama Anastasia și cu copiii lor, doi băieți și trei fete.

Amândoi băieții, Vasile și Filip, urmau la școala din sat. Dar ei nu se potriveau nici la vorbă, nici la năravuri. Vasile, băeatul cel mai mare, eră supus și ascultător de

părinți. El nu le-ar fi călcat măcar un cuvîntel pentru tot bunul lumii. Când mama lor aducea dela târg, turtă dulce sau altceva, Vasile le împărția pe dreptate, tuturor fraților săi și nici o plîngere nu se auzea. Dar când ajungea ceva pe mîna lui Filip, el ținea totul pentru sine și nu da nimic celorlalți. Nemulțămirile, și plîngerile, și cetele, ce se iscau une-ori între copii, din pricina lui Filip, Vasile totdeauna le împacă cu vorbe bune și înțelepte.

Vasile iubiă dreptatea și uria nedreptatea. Lui Vasile îi plăcea adevărul, el desprețuia minciuna. Vasile era binevoitor cătră toți și uria cearta și răsbunarea.

Ce fericit se simți Vasile, când într'o zi le vorbi domnul învățător la școală, despre *împărăția cerului*.

Le spuse învățătorul că oamenii, care *țin la adevăr și la dreptate și sînt buni cu toată lumea, după moarte vor ajunge în împărăția cerului*, unde domnește iubirea, adevărul, dreptatea și bunătatea. Le mai spuse domnul învățător, că atunci, când în *Tatăl-Nostru* zicem: — *Vie împărăția Ta*, — noi cerem dela D-zeu să dea minte înțeleaptă tuturor oamenilor, să se iubească unii pe alții, să fie drepti și binevoitori și să țină la adevăr, cum țin dreptii în *împărăția cerului*.

Cei doi frați înțelesesă bine că Vasile este acela, care vroa ca, *acasă la ei, să fie numai iubire, numai dreptate și bunătate*... Cu cîntă bucurie alergă Vasile în ziua aceea, dela școală, acasă. El spuse părinților ceea ce i-a învățat domnul învățător, despre *împărăția cerului*. Și de atunci, de cîteori părinții cu copiii lor ziceau *Tatăl-Nostru* și ajungeau la — *Vie împărăția Ta* — se uitau cu toții la

Filip. Și Filip se rușină și se căi amar de răul lui nărav. Cu vremea, Filip se îndreptă și el. Și dintr'un copil urâcios și rău, se făcù un băețel cuminte, drept și bun. Ast-fel veni *împărăția Tatălui din cer, în casa și în familia lui Nea Gavrilă și a lelei Anastasia din Satul-Nou.*

Cuvintele: *Vie împărăția Ta!* formează a doua cerere din *Tatăl-Nostru.*

Facă-se voea Ta, precum în cer și pe pământ!

În vechime, de mult, trăia o păreche de oameni. Îi chemă *Tobia și Ana.* Ei aveau un singur fiu. Și pe acesta îl chemă tot *Tobia.*... *Tobia* bătrânul era un om înțelept și bogat. El ajută pe săraci, cu hrană și cu haine... *Tobia* era un mare *binefăcător* al semenilor săi. El cercetă și mângăia pe cei bolnavi și pe cei, care pe nedrept erau aruncați în închisoare. Pe cei săraci, dacă muriau, îi îngropă. *Tobia* era un *om foarte milostiv.*

Când *Tobia* făcea atâtea fapte bune, soției sale i-se părea că el nu prea îngrijește de treburile casei. De aceea ea îl întrebă odată, de ce face el toate lucrurile acelea?... *Tobia* îi răspunse liniștit, că el le face, *ca să împlinească voea Tatălui din cer, care poruncește să iubești pe aproapele tău ca însu-ți pe tine.*... Chiar și când orbise și săracise *Tobia*, el nu se supără pe D-zeu, ci răbdă și zicea: — *Doamne, facă-se voea Ta!*

Atunci trimise Dumnezeu la *Tobia* pe *îngerul Rafael.* Acesta călăuzi pe fiul lui *Tobia*, într'o călătorie lungă.

Îngerii sânt slujitorii cei înțelepți și buni ai lui D-zeu, în cer. La porunca lui D-zeu, *îngerii* păzesc și povățuesc

pe copii și pe oameni ca să fie buni, blânzi și drepecți, unii cu alții. Îngerii în cer ascultă cu drag poruncile lui D-zeu. *Ei fac voea Tatălui din cer*, cu iuțeala fulgerului. De aceea îngerii se închipuesc în icoane, cu aripi la spate... În cele din urmă, Tobia se vindecă de orbie, cu leacul ce i-l-a fost dat îngerul Rafael.

Când simți Tobia, că i-se apropie moartea, chemă la sine pe fiul său și îi grăi așa:

— Fiule, în toate zilele, adu-ți aminte de Domnul D-zeul tău! Și cu voea, nu păcătui nici-odată și nu calcă poruncile Lui! *Aceasta e voea Tatălui din cer!*

— Onorează pe mamă-ta, în toate zilele vieții tale și adu-ți aminte câte năcasuri a suferit ea pentru tine!

Aceasta este porunca Tatălui din cer!

— Păzește-te, fiule, de toată fapta urâtă și mârșava. Și niciodată să nu te cuprinză sumeția. Sumeția te face să nu împlinești voea Tatălui din cer, ci voea ta, care de multeori este greșită.

— Cine cu voe bună face toate câte îți spui eu, acela face voea Tatălui nostru din cer.

Tinărul Tobia ascultă cu evlavie și cu capul gol, pozețile tatălui său. Apoi zise cătră acesta: — *Tată, toate câte-mi poruncești le voiu împlini. Facă-se voea ta, ca să se facă voea Tatălui de sus, precum în cer așa și pe pământ.*

Și Tobia tinărul trăi și se purtă, cum îl povățuise tatăl său. — Întocmai ca și Tobia să te porți și tu!

— *Facă-se voea Ta, precum în cer și pe pământ, e a treia cerere din Tatăl-Nostru.*

Pânea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi.

Eră prin luna lui Iunie. De mult nu plouase. Cerul eră așa de limpede, încât nu se zăria nicăiri nici un nouraș. Soarele par'că nu încălzia, ci dogoria. Apa din gârle săcase de mult. Arborii, ierburile și florile par'că erau opărite. Muncitorii și animalele cu greu găseau la câmp câte un izvor, de unde să-și astâmpere setea chinuitoare. Și găile în sbor cereau ploaea, de toți dorită.

Eșisem cu Ionel afară, la câmp, voind să văd cum mai stau holdele, care azi-mâne, trebuiau să fie de secerat. Când văzurăm ierburile pârlite și mai ales spicele chircite de marea fierbințeală, stătui locului, îmi ridicai ochii spre cer și, plin de încredere, zisei așa:

— Doamne, D-zeule! *Tu ești Tatăl nostru cel din cer!* Noi oamenii am muncit și am făcut tot ce ne-a fost prin putință. În toamnă și în primăvară, am arat, am sămănat. Holdele le-am îngrijit. Și Tu, Doamne, până acum ne-ai trimis la vreme, și ploae și căldură. Toți ne bucuram, de bogatele daruri, ce pare că ne dăruiești. Doamne D-zeule, fie-ți milă de noi, și de acum înainte! Trimite-ne binefăcătoarea ploae, la vreme, ca să nu perim de foame, nici noi oamenii cei păcătoși, nici dobitoacele cele nevinovate! Fiul Tău cel iubit, Domnul Cristos, ne-a povățuit așa: *Cereți și vi se va da vouă!* Te rugăm cu umilință: — *Pânea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi...* Apoi, par'că mai mângăiat și mai întărit, înconjurai cu Ionel lanul nostru care aveà să ne dea pâne cu prisos. Și D-zeu ascultă cererea mea. Cerul începù să se înnoreze și, chiar în ziua aceea, o ploae cu belșug răcori aerul și adăpă pământul cu toate

ființele sale: Câmpul se înveseli, livezile își căpătară iarăși verdeața. Țarinele par'că reînviară. Și păsări, și dobitoace, și oameni își astâmpărară setea și mulțămiră lui D-zeu.

În curând, se începù secerișul și treeratul. Boabele din grâul treerat să măcinară și *din făină se făcù pânea cea de toate zilele.*

D-zeu ascultă rugăciunea noastră, când cerem cu inima curată: *Pânea noastră cea de toate zilele.* Deci, tot creștinul trebuie să se roage în fie-care zi la Tatăl cel din cer, care nu-l lipsește de *pânea cea de toate zilele.* Aceasta pentru trup este mâncarea, iar pentru suflet *este înțelepciunea cea adevărată. Și care om este acela, care, de va cere fiul său pâne, peatră va da lui?...*

— *Pânea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi, este a patra cerere din Tatăl-Nostru.*

Și ne iartă nouă greșelele noastre, precum iertăm și noi greșiților nostri.

Erà într'o Joi dimineața.. Cum intrasem în clasă, aflai pe Toderița cel neastâmpărat plângând.

— Ce ți-s'a întâmplat, Toderiță?

— M'a bătut Ionescu Petre.

— Pentruce l-ai bătut Ionescule?

— Pentrucă își tot râde de mine și mă batjocurește.

— Și pentru aceasta l-ai bătut? N'ai putut să mi-l fi spus mie?

— Nu, domnule, l-am iertat de mai multeori; el își râde de toți băeții. Acuma nu am putut să-l mai iert..

— Dar, tu Petre, uiți că ai spus astăzi în Tatăl-Nostru: *Și ne iertă nouă greșelele noastre precum iertăm și noi greșiților nostri.*

— Voi amândoi veți șede astăzi, coala în banca aceasta, lângă mine, să vă am sub ochi. Și acuma, ascultați, că am să vă tâlcuesc cererea aceasta din *Tatăl-Nostru*:

— Domnul Isus Cristos a spus odată Apostolilor săi ceea-ce are să se întâmple oamenilor *nemilostivi*, cari nu iartă greșiților lor. Mântuitorul le-a zis:

— A fost odată un împărat, care a voit să ia seama slugilor sale. Și, începând el a luă seama, i-au adus la dânsul pe un datornic, ce-i eră dator cu o sumă foarte mare de bani. Și fiind-că acesta nu aveà cu ce să plătească, a poruncit domnul, să-l vînză pe el, și pe soția lui, și pe copii, și tot ce aveà, ca să plătească datoria cea mare.

Atunci căzù datornicul acela la picioarele stăpânului și îi zise: — Doamne, mai îngădueste-mă, și-ți voi plăti tot.

Și *milostivindu-se* domnul, i-a dat drumul slugii și *i-a iertat lui și datoria...* Iar când eși sluga aceea dela stăpânul cel milostiv, a dat peste un soț de al său, care-i eră dator numai cu câți-va florini, și el apucă pe datornic și începù a-l sugrumă zicându-i: — *Plătește ce-mi ești dator!*

Atunci căzù datornicul acela la picioarele lui zicându-i: — Mai îngădueste-mă, și-ți voi plăti tot! Dar el n'a vrut, ci mergând, l-a băgat în temniță până când îi va plăti datoria... Atunci soții lui, văzând celece s'a întâmplat, s'au întristat foarte mult și au mers de au spus domnului

lor, toate celece s'au făcut. Atunci domnul a chemat la sine pe sluga sa cea *nemiloasă* și i-a zis:

— Slugă vicleană! *Eu ți-am iertat fie toată datoria, fiindcă mă rugaseși. Ție nu ți-se cădeă să-ți fie milă de tovarășul tău, precum și mie mi-a fost milă de tine?* Și, mâniindu-se, l-a dat pe el chinuitorilor, până ce va plăti toată datoria.

Așa și Tatăl meu cel ceresc va face vouă, de nu veți iertă din inimile voastre, greșelele altora.

Din toată inima, să iertăm altora *cuvintele* de ocară, cu care ne vatămă, și să zicem *fraților*, chiar și celorce ne urăsc pe noi. Să iertăm și *datoriile*, când datornicul este în neputință să ni-le plătească. Numai atunci putem să ne rugăm lui D-zeu — *și ne iartă greșelele noastre, precum și noi iertăm greșelilor nostri!*

Aceasta este cererea a cincia din *Tatăl-Nostru*.

Și nu ne duce pe noi în ispită!

Într'o zi, Ionel își scria lucrările și își învăța lecțiile la măsuța de lângă fereastră. Afară eră foarte frumos. *Razele cele călduțe* ale soarelui se apropiară de fereastră, zimbînd în odăiță, la Ionel și par'că-i ziseră: — Băețele, de ce stai tu aici singur? Vino afară și te joacă la căldura cea dulce a soarelui! —

Dar Ionel nu se oprî din lucru, ci își zise: — Văd eu bine că voi *vreți să mă duce-ți în ispită*, să-mi las lecțiile nefăcute. Dar astăzi dimineață, în *Tatăl-Nostru*, m'am rugat lui D-zeu și am zis: — *Și nu ne duce pe noi în ispită!* De aceea voi să mă țin de cuvânt. Mai

întâi să-mi isprăvesc lucrul și apoi voi veni! Și Ionel urmă înainte cu lecțiile sale. Nu trecu mult și o *păsărică veselă* dete cu ciocul în ochiul de fereastră. Ea privea la Ionel cu o căutătură vicleană și par'că îi zicea: — Vino cu mine, băețele! Grădina este ca un raiu. Ce stai tu aici în odae, ghemuit la masă? Hai la joc, la veselie! Dar Ionel nici acum nu se oprî din lucru, ci răspunse: — *De geaba, păsărică dragă, vrei tu să mă duci în ispită.* De dimineață, m'am rugat lui D-zeu din suflet și am zis: *Și nu ne duce pe noi în ispită?* Și voi să mă țiu de cuvânt. Mai întâi să-mi isprăvesc lecțiile, și apoi voi veni. Și Ionel tot scria înainte. Dar el nu isprăvise bine vorba cu păsărica, când iată că *cireșul de lângă fereastră* îi întinse o ramură încărcată cu cireșe frumoase și coapte și, par'că îi zicea: — Ce atâta silință, băețele! Ia uită-te la cireșele mele! Astănoapte s'au copt toate pentru tine! Lasă-te de lucru și vino încoace!

— *De geaba mă ispitești și tu, cireșule, cu cireșele tale! D-zeu nu mă lasă să mă duci în ispită.* Întâi să-mi sfârșesc lucrul și apoi voi veni. Și Ionel își cetea înainte lecțiile... Astfel școlarul nostru isprăvi frumos toate lecțiile. Apoi își adună iute cărțile și caetele, le așeză și dete fuga afară prin grădină, sărind și cântând.

Ce vesele i-se păreau lui acum toate: și razele soarelui, și cântecul păsărilor, și pomii cu poamele. Și Ionel se desfătă acum, fără nici o grije, căci își sfârșise cu bine și-și îndeplinise pe dintregul datoria. El nu s'a lăsat să fie dus în ispită de pofta după cireșe. El n'a putut fi ispitit nici de plăcerea cântecului păsărelei. Și nici razele cele strălucitoare

ale soarelui n'au putut să-l ispitească. Ionel erà un școlar statornic în bine. El învinsese ori-ce ispită, fiind-că, el înțelegea bine vorbele: *Și nu ne duce în ispită*, ce le zicea în toată ziua în ruga Domnului.

Poftele te ispitesc cătră multe lucruri și fapte neiertate. *Pisma, mânia, ura și răsbunarea adesea te duc în ispită, să faci rău deaproapelui.* Aceste patru rele îți strică inima și-ți amăresc viața. Vrei să scapi de dânsule? Fă ca Ionel! Gândește-te și roagă-te adesea, și urmează și împlinește rugăciunea: *Și nu ne duce în ispită.*

Și nu ne duce în ispită, este a șeasa cerere din Tatăl-Nostru.

Ci ne mântuește de cel rău.

Erà o zi de iarnă. Eugenia și Mărioara lelei Mărie cerură voe dela mama ca să meargă la o mătușe a lor, care ședeà în satul din apropiere. După prânz se îmbrăcară bine, își luară furcile de tors și plecară la drum. Fetițele mergeau vesel, înainte. Ele aveau să treacă și prin o mică pădure. Pe neașteptate, începù să ningă din ce în ce mai tare. Se pornì un viscol cumplit. Pe dată, zăpada astupă calea. Bietele fete nu mai știau ce să se facă. Începură să plângă cu amar. Apoi se gândiră la D-zeu. Ele începură să spue *Tatăl-Nostru*. Când ajunseră la vorbele — *ci ne mântuește de cel rău*, — căzură în genunchi și repetară de trei-ori, vorbele acestea. Apoi se ridicară și se uitară în toate părțile... În apropiere, zăriră cam îndosit, după niște copaci, un tufiș des. De pe acesta n'apucase să cadă bine frunza. Peste frunze se grămădisè zăpada, încât se formă

un fel de acoperiș. În vârful unei furci de a lor, legară o năframă roșie; apoi o împlântară în acel tufiș și ele se vârâră în-năuntru.

Viscolul suflă cu furie și astupă intrarea colibeii. Vâjjiitul vântului, freamătul pădurii și glasul bufniței umplură de groază pe sărmanele fete. Se gândeau la feare sălbatică, la hoji și la supărarea părinților, dacă ar fi aflat de soartea lor. Dar mai pe urmă, tot gândul și toată nădejdea lor și-o puseră în D-zeu. Ele știau d'acasă și dela școală că numai singur D-zeu le putea ajuta în primejdia în care se aflau. Atunci ele îngenunchiară și mai ziseră odată, cu multă încredere, *Tatăl-Nostru*. Și repetară iarăși de trei ori cuvintele *ci ne mântuește de cel rău*.

Apoi, liniștite se strânseseră una lângă alta și admiră.

A doua zi, eșiră la pădure, după lemne, mai mulți săteni. După năframa cea roșie, acățată de furcă, aflară pe fetițe și le duseră acasă. Ele împreună cu părinții lor mulțămiră lui D-zeu, că în noaptea aceea *le-a mântuit de cel rău*, în mijlocul pădurii.

Răul, de care în *Tatăl-Nostru* cerem să ne mântuească D-zeu, nu e numai moartea, și focul și înnecul, și răsboiul, și foametea, și nedreptatea, și pisma, și mânia. *Răul* este și neascultarea, și nesupunerea la cei mai înțelepți. *Răul* este și lenea și minciuna. Toate aceste rele năcăjesc și amăresc viața oamenilor. De aceea, de câte-ori un gând necurat, sau o poftă neiertată, ori o faptă rea se încuibă în inima noastră și de câte-ori ne amenință o primejdie de unde-va, să ne îndreptăm cu încredere, cu nădejde și cu

iubire către *Tatăl-Nostru*, și de sigur El ne va izbăvi de cel rău.

Cuvintele — *Ci ne mântuește de cel rău*, — formează a șaptea și cea din urmă cerere din *Tatăl-Nostru*.

Că a ta este împărăția, și puterea, și mărirea în veci. Amin!

Ajunsesem cu tâlcul lui *Tatăl-Nostru* până la sfârșit... Într-o dimineață astfel îmi zise Ionel:

— Tată, eu nu înțeleg de loc vorbele aceste. *Că a ta este împărăția*. . . . Și nici Andreiu Popescu, cel mai bun școlar, nu le înțelege.

— O să vă esplic astăzi și aceasta! Apoi la școală astfel am vorbit elevilor:

Înainte și ceva după moartea lui Traian, împărăția Romanilor se întindea, vorba Românului, peste nouă țări și nouă mări. De puterea împăraților Romani tremurau dușmanii. De bogățiile și de mărirea lor se minună lumea. *Minunăția, și puterea, și mărirea* împăraților dela Roma nu aveau, nu au și nu vor avea seamăn pe lume.

Pe atunci însă, împărații Romani nu erau creștini, și într-o vreme deteră porunci aspre, să se asuprească, să se chinuească și să se omoare creștinii. Sute și mii de creștini muriră ca *mucenici*, pentru sfânta lege.

Într-o zi, iată că slujitorii duseră, legat, la împărat și pe un episcop creștin, cu părul albit de bătrânețe. Împăratul îi ceru să se lepede de Cristos, *a căruia împărăție, și putere, și mărire* nu le vede și nu le cunoaște nimeni, — cum zicea împăratul.

— Te înșeli, împărate, — răspunse episcopul cu tărie. Cerul și pământul, văzduhul și mările cu toate făptuirile formează *împărăția cea nemărginită* a lui Cristos și a Tatălui din cer. Lumea și groaznicul tunet și înfricoșatul fulger, toate le-a făcut Tatăl-cel-din-cer, numai cu *puterea* cuvântului: *A zis și s'a făcut!*

Și câmpiile mănoase, și pădurile stufoase, și valurile spumegoase ale mărilor, și cântecul cel dulce al păsărilor, și soarele, și stelele cerului, și oștile îngerești spun *mărirea* lui D-zeu. *Iată împărăția, și puterea și mărirea lui Cristos* și a Tatălui din cer, căruia ne'nchinăm noi, creștinii! Poporul de sub stăpânirea ta, împărate, să poate răsculă și poate să *sfășie marea ta împărăție*. Oștile cu generalii tăi, într'o noapte, se pot sculă în contra ta și să-ți *răpească puterea*. Un cutremur, un foc, o boală și moartea, în tot minutul, pot să te *lipsească de mărirea ta cea strălucitoare*. Vezi dară, cum *a ta împărăție, a ta putere și a tă mărire* sânt de azi pe mâne, sânt trecătoare.

Din contră, împărăția Tatălui ceresc, nimeni niciodată n'o poate sfășia. *Împărăția lui D-zeu este veșnică. Puterea lui D-zeu este nebiruită și mărirea lui neschimbăcioasă. Împărăția, și puterea, și mărirea lui D-zeu* au fost, sânt și vor fi dela începutul și până la sfârșitul lumii, adecă în *vecii vecilor*. Acum, cum poți să crezi, împărate, că m'aș putea lăpădă de împăratul împăraților, de D-zeul cel adevărat? Chinuește-mă, tae-mă, aruncă-mă în foc; dar lasă-mă să mor creștin!

Apoi, episcopul căzù în genunchi, și, cu ochii spre cer, așa dete laudă lui D-zeu: *Iar Tu, Doamne, primește sufletul*

meu, că a Ta este împărăția, și puterea, și mărirea, în vecii vecilor. Amin!...

Împăratul păgân fû foarte mișcat de adevărul cuvintelor episcopului. El îl lăsă iarăși slobod și porunci să înceteze cu prigonirile asupra creștinilor.

Creștinii cei adevărați, când prin rugăciune au scăpat de relele ce-i bântuesc, sau au ajuns la binele ce-l doresc, dau laudă lui D-zeu cu cuvintele:

Că a ta este împărăția, și puterea, și mărirea, în vecii vecilor. Amin. Partea aceasta din urmă din *Tatăl-Nostru* se cheamă *cuvinte de laudă* către D-zeu.

Să sfințești ziua Domnului.

Erà pe timpul aratului de primăvară. Într'o Duminecă, după ce eşisem dela biserică, mă întrebă Ionel:

— Tată, de ce lucrează ferarul și astăzi? ... D-ta și părintele preot ziceți că Dumineca nu se lucrează...

— El lucrează, fiind-că e silit să lucreze; alt-cum, mâne o să vă fac o lecție la școală, asupra acestei întrebări... Și, în ziua următoare ast-fel am vorbit elevilor mei:

— Erà prin anul 1850. Pe atunci, ziua Duminecei și sărbătorile se țineau cu sfințenie de toată lumea: și de agricultori și de meseriași. Dimineața se mergea la sfânta biserică și apoi ziua se petrecea în familie și pe la prieteni, în povestiri și cetiri nevinovate și în binefaceri de tot felul. Tot ast-fel erà obișnuit să petreacă Duminecile și sărbătorile și Ștefan, o calfă de dulgher din orașelul Năsăud. Acolo, întră el la un vestit meșter dulgher, român de neam. Ștefan se puse harnic pe treabă. El lucrà cu multă peftă și voe

bună. În cele dintâi zile, el își câștigă iubirea și stima atât a stăpânului meșter, cât și a celorlalte calfe, cu care lucră împreună. Stăpânul îi încredință lui supravegherea peste celelalte calfe din atelier.

Sosi ziua Dumineci. Ștefan se așteptă, încă de Sâmbătă seara, să le spue stăpânul că mâne, Duminecă, fie-care este liber să meargă la ruga Domnului și să-și vază de trebile sale. Dar stăpânul nu le spuse nimic. Din contră le împărți lucru, pentru ziua de Duminecă. Lui Ștefan nu-i prea veniă la socoteală treaba aceasta; el ar fi voit să meargă Duminecă la sfânta biserică și să fie liber. Dar, cum eră nou la stăpân, deocamdată nu zise nimic, ci înghiți și tăcù, ca să nu-l supere. Ei lucrură bărbătește și în ziua de Duminecă. Dar în Sâmbăta următoare seara, văzând că stăpânul iarăși le împarte lucru pentru Duminecă, el își luă inima în dinți și zise: — Stăpâne, eu sânt obișnuit de mic copil, să merg Dumineca la sfânta biserică și, dacă lucrez în Dumineci sau în zile de sărbătoare, întreagă săptămâna par'că nu mai sânt om întreg. Fii bun și lasă-mă să fiu liber!... Meșterul însă îi răspuse:

— Lucrul acesta nu se poate, băete! Știi că tu ai supravegherea peste ceialalți lucrători și apoi, dacă ai plecă tu, cu drept s'ar cere și ceialalți, și lucrul ar rămânea baltă.

— Dar fără ca să mă duc la sfânta biserică, nu se poate! Știi bine că eu leneș nu sânt; Duminecă este ziua Domnului și eu trebuie să o sârbez, că doar sânt creștin! Nu știu eu dela părinți d'acasă, n'am învățat la școală și la sfânta biserică porunca: *Să sfințești ziua Domnului: șase zile să lucrezi; iar a șeptea să o sârbezi?*

— Ei bine, — răspuse stăpânul, — dute mâne la biserică; dar când va fi mult de lucru, trebuie să lucrezi și Dumineca!... Cine eră mai vesel decât Ștefan!

A doua zi, Duminecă se sculă de dimineată, se spală frumos, se îmbracă în hainele cele mai bune și, pe vremea sfintei slujbe, plecă la biserică. Cu câtă evlavie nu se închină Ștefan în Dumineca aceea!

Săptămâna următoare trecu muncind vesel. Sâmbătă seara însă stăpânul îi zise: — Pentru mâne avem mult de lucrat, Ștefane, și tu trebuie să lucrezi!

— Bine, dacă nu se poate altminteri!

Sâmbăta a treia, seara, când primi Ștefan leafa sa, 10 florini și jumătate cât i-se cădea, cu 1 florin și jumătate pe zi, el zise stăpânului, înaintea tuturor lucrătorilor:

— Nu mi-se cad decât 9 florini. Poftim 1 florin și jumătate îndărăt!...

— Cum așa? — zise stăpânul. — Atâta ți-se cade pentru 7 zile!

— Nici-de-cum, — îi răspuse Ștefan! — Pentru Dumineca trecută nu primesc nici un ban. Dumnezeu a dat porunca: *Să sfințești ziua Domnului; șase zile să lucrezi; iar a șaptea s'o sârbezi!* Și, dacă am lucrat Duminecă, am lucrat numai ca să nu te supăr pe D-ta! Bani nu primesc pentru ziua Duminecei! D-ta, stăpâne, fă cu ei ce voești!... Stăpânul se rușină; dar nu zise nici o vorbă și plecă din dulgherie, acasă. Apoi trimise răspuns lucrătorilor *că Dumineca sânt liberi toți să meargă la biserică și să-și vază fiecare de trebile sale.*

D-zeu a dat poruncă:

Dumineca și în sărbătorile cele mari, creștinii sânt datori, să lase la o parte toate lucrările de muncă, să se așeze și să se ruga la sfânta rugă a Domnului...

Numai trei soiuri de lucrări sânt iertate în sărbători:

1. *Faptele bune, ca: ajutarea celor săraci și ajutorul în primejdie.*

2. *Lucrările trebuitoare vieții, cum este curățitul casei și altele.*

3. *Lucrări oficioase, păzirea ordinii*

Datoriile omului către sfânta biserică.

La noi, în sat, erà bunul obicei că nici un flăcău și nici o fată mare nu se putea cunună, dacă mai nainte nu mergea la părintele preot, care îi cercetă dacă știu și pricep rugăciunile creștinești, apoi îi spovedea și-i împărtășia. Venise la noi un băețandru străin, care ajunsese vârsta să se căsătorească; dar el nu știa nici *Crezul* nici *Poruncile*, și nu cunoștea aproape nimic din *datoriile cele multe, ce le are omul în viață*... După ce și-a găsit și o logodnică, părintele preot n'a voit să-i logodească; iar tinărul s'a supărat și a spus că el, dacă părintele preot nu-l va cunună, *își va părăsi legea* și se va face ori-ce, numai să se poată cunună cu aleasa lui... Hotărârea aceasta a făcut atunci mult sânge rău, în satul nostru; iar în Dumineca următoare parintele preot a vorbit, la sfânta slujbă, despre *datoriile omului către sfânta biserică*, în modul următor:

Pe la anul 1656 erà mitropolit al bisericii românești în Ardeal, *Sava Brancovici*. Domnii asupreau greu, pe

iobagi. În zilele mitropolitului Sava Brancovici, Calvinii se hotărâra să tragă pe Români cu ori-ce preț la legea cea calvinească. Adecă nici mai mult, nici mai puțin, Românii să-și *părăsească biserica* și să se facă *calvini*.

Dar ei *nu voră să se lepede de biserica lor străbună, odată cu capul*. În cele din urmă, mai marii țării își propuseră să tragă în partea lor pe mitropolitul românesc.

Întâi prin făgădueli, apoi prin amenințări, au încercat domnii să-l înduplice ca să *părăsească biserica sa*. Dar *mitropolitul stătù neclintit în legea sa*.

Atunci unii domni începură să-l *batjocorească*; cu voea lui Vodă îl *aruncară* în închisoare, în orașelul Blaj. Dar ori-cât îl amenințară cu fel de fel de pedepse, totul înzădar, că prea vrednicul mitropolit declară că el mai bine vrea să *moară decât să-și părăsească biserica și pe fii săi sufletești, pe Români...*

Mitropolitul Sava Brancovici și-a împlinit cu sfințenie datoriile sale cătră biserică. El a iubit-o, a apărat-o, și în urmă și-a dat și viața pentru dânsa.

Asemenea datorii are fiecare creștin cătră biserică și, anume:

1. *Fie-care trebuie să fie și să rămâie credincios bisericei până la moarte și, fiind nevoe, mai bine să moară, decât să o părăsească.*

2. *Să păzească nevătămăte vaza și sfințenia bisericei, ferindu-se de fapte rele și de o viață păcătoasă.*

3. *Să muncească și să mărească mândria bisericei prin fapte bune, prin daruri și binefaceri.*

4. *Să se supuiie întru toate autorităților bisericesti, căci Sfânta Scriptură spune că cine nu ascultă de biserică... este ca un păgân și ca un vameș.*

Datoriile copiilor către părinți.

Lelea Palagia a Nuțului eră foarte amărâtă. Ea rămasese văduvă, de mult. Și, Iacob, fiul ei a eșit un om rău. În loc să asculte povețele mamei sale și să-o omenească, o năcăjea și o supăra. Într'o zi, mergând acasă târziu, mamă-sa îl muștră părintește pentru întârzierile lui, de noapte. Atunci, răutăciosul de băeat începù să înjure pe mamă-sa și chiar să o amenințe cu bătae... Cum noi nu ședeam departe de căsuța ei, beata lelea Palagia veni la noi, atunci târziu și ne spuse cele ce trebuie să sufere dela neomenosul ei, de băeat!

— Rău băeat ai, leleo Palagie, zise nevasta mea. A doua zi, plecând dela întâmplarea aceasta, făcui la școala elevilor mei *lecție asupra datoriilor copiilor către părinți.*

Iată ce le-am spus:

Școlari, astăzi o să vă vorbesc despre datoriile ce le *au copiii către părinții lor.* Ascultați!

Acum 100 de ani, trăia în Iași, marele oraș al Moldovei un mitropolit evlavios, cu numele *Iacob Stamati.*

Mitropolitul Iacob s'a născut cam pe la anul 1748, în *Ardeal.* Părinții lui erau oameni foarte săraci — erau *porcari*; dar erau foarte cinstiți, și Iacob, prin ajutorul lui Dumnezeu, care îl dăruise cu minte mare și luminată, a ajuns până la scaunul mitropoliei, ce eră — pe atunci —

cea mai înaltă deregătorie la care putea să se ridice un Român. Celelalte deregătorii ale țării erau ocupate, aproape toate, cu deregători de neam, *greci*. În puține slujbe puteau să ajungă bărbați din neamul nostru românesc.

Iacob, ajuns mitropolit al Moldovei, nu se rușină de loc să spuie boerilor români, că el se trage din oameni săraci, din popor; ba chiar să fălească cu aceasta, zicând că așa a voit Dumnezeu ca el, mitropolitul, să fie cu atât *mai umilit* prin naștere, cu cât va stăruii să fie *mai mare* binefăcător al poporului.

Iată ce se povestește despre marea dragoste și datorie ce arată mitropolitul Iacob, cătră mama sa.

Odată, a doua zi de Paști, eră prânz mare la mitropolitul Iacob, în Iași. Cei mai de frunte boeri din Iași erau la dânsul, la masă. Eră pe la mijlocul prânzului, când de odată întră un slujitor în sală și vesti pe mitropolit că în curte a sosit o femeie bătrână, care spune ca-i de loc, din Ardeal și că ar dori să vorbească cu Înalt-Prea-Sfinția-Sa.

— Să vie, s'o văd! — zise mitropolitul, doritor, ca totdeauna a vedea pe cineva din patria sa. Numai decât bătrâna femeie fû adusă înăuntru. Ea eră îmbrăcată țărănește: cu un stergar pe cap, cu o ținură neagră, cu fotă și încălțată cu opinci; dar eră foarte curată și la chip și la haine. Ochii tuturor erau îndreptați asupra mitropolitului. Acesta, răcunoscând în acea bătrână țărăncă, pe mamă-sa, să scoală numai decât dela masă, merge înaintea ei, o îmbrățișează, o sărută pe frunte, apoi o ia de mână și o pune în locul său, în fruntea mesei, zicând: — *Acî e locul Dumni-tale! Dumnea-ta ești astăzi oaspele meu cel*

mai de frunte! Apoi se întoarse către boerii, cari stăteau uimiți de cele ce vedeau, și le vorbi într'astfel:

— Da, boeri, în fruntea mesei, *în locul meu trebuie să șeară aceea*, care mi-a dat viață și a sădit în sufletul meu, de când eram mic copil, frica de D-zeu. Aceasta vrednică femeie este *mama mea*. *Și mama este tot ce am eu mai scump, pe pământ*. Iar cât pentru înfățișarea ei țărăneasă, să știți că îmbrăcămintea, ce o vedeți pe dânsa, este fala sufletului meu, fiindcă e podoaba cea scumpă a *poporului românesc, talpa țării!*

Mitropolitul Iacob nu s'a rușinat să stea alături cu părinții săi, țărani. El a fost un bărbat foarte vrednic. Într'ânsul s'a împlinit învățătura Sfintei Scripturi, care zice: *Cinstește pe mama ta și pe tatăl tău, atât prin vorbe cât și prin fapte, ca bine-cuvântarea oamenilor să vie asupra ta și ca ea să rămâie asupra-ți, până la capătul vieții tale!*

Datoriile către bătrâni.

Băeți răi, ca Iacob al lelei Palagia, au fost și mai sânt încă. Iată o întâmplare tristă despre aceasta:

A fost odată un unchiaș bătrân, bătrân. Dânsul nici nu mai putea să vază bine. Și mâinile îi tremurau. Și nu se putea țineă bine, nici pe picioare. De aceea când sta la masă, cu fiul său și cu noru-sa, i-se întâmplă câte-odată să verse din lingură, pe fața mesei. Tinerii se scârbiră de el și, dela o vreme, nu-l mai lăsară să stea cu ei la masă, ci îi dădeau de mâncare, deosebit pe vatră.

Odată când unchiașul mâncă dintr'o farfurie, cum îi tremurau mâinile ca frunza, el scăpă farfuria jos, încât se sparse numai decât. Nora unchiașului se supără de lucrul acesta foarte și-l muștră aspru. Și ca să nu spargă alte farfurii, cumpără pe seama bătrânului o farfurie de lemn. La vremea mesei, bătrânul mâncă din vasul de lemn și oftă din greu...

Într'o zi nepoțelul său se jucă prin casă. El strânse mai multe bucățele de scânduri mici și începù să le potrivească una cu alta, în forma unui vas.

— Ce faci tu? — îl întrebă tatăl său.

— Fac o farfurie de lemn, din care să mânânci Domnia-ta și mama, când voi fi eu mare, și Domnia-Voastră veți fi bătrâni, ca bunicul!

Atunci bărbatul și muierea se uitară lung unul la altul. Lor le părură rău de ceea-ce făcură cu tatăl lor cel bătrân. Lacrămi de rușine și de durere începură să le curgă din ochi. Din minutul acela iar puseră pe bătrânul lor tată, la masă și îl iubeau, și îl respectau, și îi iertau greșelile, ce le făcea din slăbiciunea bătrânețelor.

Să onorezi și să respecteți pe cei bătrâni, căci ei au văzut și au trecut peste mai multe întâmplări. Ei sânt mai înțelepți la sfat și mai buni la inimă decât mulți tineri.

Cinstește pe învățătorul tău.

Ajungând în lecțiile mele a vorbi școlarilor, despre cinstea cu care sânt datori elevii cătră învățătorii lor, le-am spus următoarea istorioară adăvărată:

Într'un oraș, din România, trăia mai acum câțiva ani, un bătrân învățător. Avea 72 de ani și mulți elevi și eleve trecuseră prin mâinile lui, timp de 40 ani, cât muncise la școală.

Într'o zi, aude bătrânul învățător că una din bunele lui eleve a ajuns, prin căsătorie, nevasta ministrului Titu *Maiorescu* și că doamna Maiorescu e foarte lăudată de toată lumea din Capitala regatului. Doritor de a-și revedea eleva, bătrânul învățător merse cu drumul de fier, la București și a doua zi se duse la soția domnului Maiorescu.

Slujitorul anunță pe bătrânul învățător. El este primit și n'apucă să sue bine treptele și să între în minunatul salon al fostei sale eleve, când deodată aceasta se arată, îi strânge mâna cu iubire, îl întreabă de sănătate, îl așază pe un bogat fotoliu, lângă dânsa și începe să-i vorbească cu recunoștință de frumoasele sfaturi ce-i dădea când eră eleva lui. La sfârșit, Doamna întrebă pe bătrânul învățător, dacă nu cumva are vre-o trebuință de ajutor prin București și dacă ea n'ar putea să-l ajute cu ce-va. Venerabilul bătrân răspunde cu demnitate, că n'are trebuință de nimic și că, numai plăcerea de a o vedea, l-a făcut să vie prin București. Doamna invită pe învățător în seara aceea ca să mănânce cu ea și cu bărbatul ei, domnul Ministru, — care fiind și dânsul fiu de profesor — zicea Doamna, — te va primi cu aceeaș recunoștință ca și mine. . . Învățătorul nu putu să refuze. Seara veni, mănă cu domnul Ministru și cu soția lui. Aceasta nu mai știă ce să facă și ce să spună bătrânului, ca să-i arete că nimic n'a uitat din cele ce o învățase el.

Pe urmă, când erà să-și ia rămas bun bătrânul și să plece, doamna scoase o cutie cu un frumos ceasornic de aur și dându-i-l zise:

— Neuitate învățător, dă voe uneia din cele mai recunoscătoare ale D-tale eleve să-ți dăruască acest ceasornic, ca un semn slab al iubirii și recunoștinții sale pentru D-ta; iar domnul Maioreșcu îi dăruî, frumos legat un exemplar din scrierile sale.

Bătrânul învățător nu putu zice nimic și primi aceste daruri prețioase. Lacrimi, ca bobul curgeau din ochii lui... Strânse pe fosta lui elevă de mână și plecă cu inima plină de mulțămire.

*Învățătorul, tata, Dumnezeu,
Sânt scumpii sufletului meu.*

*

Școlarii cătră învățători, slugile cătră stăpâni, în sfârșit, toți cei mici cătră cei mari, sânt datori să se poarte cu supunere, cu ascultare și cu cinste!

Datorii cătră servitori.

Silviu, băeatul proprietarului din sat, se purtă foarte rău cu servitorii lor. Într'o zi veni la școală o servitoare de-a lor și mi-se plânse că Silviu o înjură, o împinge mereu și o lovește.

— De ce nu-l spui pe Silviu, părinților lui?

— L-am spus adesea, domnule învățător; dar Silviu nu prea ascultă nici de părinți. Și, m'am gândit că, plângându-mă la D-ta, pe care știu că te iubește și te cinstește,

dacă-l vei certă, doar el mă va mai slăbi din vorbe rele și din lovituri.

— Bine, voi isprăvi eu cu Silviu; du-te numai acasă. În clasă le-am vorbit apoi școlarilor mei, despre datoriile ce le avem către servitori. Iată, cam ce le spusei:

— O doamnă bună, mama Ludovica B., avea peste cap de lucru cu cei cinci copii ai săi. Cel mai mic eră încă la țâță... Acesta dădea mamei mai mult de lucru decât toți ceialalți. Fără ajutorul *servitoarei*, Ecaterina, mama n'ar fi putut să îngrijească bine de casa. Când se zăria de ziuă, servitoarea se sculă întâi. Ea aprindea focul în vatră, aducea apă de spălat și de beut. Apoi tot ea da de mâncare păsărilor de casă. Servitoarea îngrijea de cuiburile găinilor, găștelor și a rațelor. Ecaterina dereticea prin casă și la bucătărie. Ea spălă vase și rufe. Mamei abea îi mai rămâneă vreme să gătească bucate și să vază de copii și de cămară.

Când mama eră silită să plece de-acasă după treburi, Ecaterina îngrijea cu dragoste, de toți copiii. Ea le gătea, le dedea de mâncare și vedeă de ei, să nu li-se întâmple vre-un rău.

Ecaterina eră o servitoare bună și cuminte.

Dar și copiii o iubeau ca pe mama lor. Eugenia cea de trei anișori se ținea mereu de fusta Ecaterinei. De aceea și mama, și tata vorbeau frumos cu Ecaterina. Ei îi dădeau mâncare și o îmbrăcau, ca pe copilul lor. De Paști îi dădeau regulat plata, pe care au fost tocmit-o. Și atunci Ecaterina se ducea, pentru 2—3 zile acasă, la mama ei. Acesteia îi da *simbrioara*, cu care biata ei mamă se ajuta la nevoile ei...

După-ce am isprăvit istorioara aceasta, am chemat pe Silviu să ne-o povestească și el, și apoi i-am zis:

— Ce crezi, Silvie, cum ar fi dus-o mama Ludovica, dacă nu ar fi avut ajutorul Ecaterinei?

— Ar fi dus-o foarte greu.

— Ce ai zice tu, dacă v'aș spune, că băeatul cel de 9 ani al doamnei Ludovica începuse să se năcăjească și să lovească pe biata Ecaterina. Ce băeat era acela?

— Erà un băeat rău, nerecunoscător!

Însămna-ți și tu, și însămnați-vă cu toții:

Servitoarea și servitorul dau mare ajutor stăpânilor lor. Fără ajutorul lor viața ar fi grea de tot. Pentru aceea, și stăpânii și copiii acestora trebuie să vorbească frumos cu dânșii, să nu le zică vorbe proaste. Stăpânii să le dea hrană, haine și plată, cu care i-au tocmit. Și, în cas de boală, să-i caute ca pe copiii lor!

Datoriile ce le are omul către comuna sa.

Încă nu aveam spital în comuna noastră. Și când erà boale grele și molipsitoare, mai ales bolnavii săraci trebuiau să fie duși în spital, la orașul din apropiere. De aceea fruntașii satului ne hotărîrăm să facem un spital comunal. În Dumineca următoare am vorbit la Școala de adulți despre datoriile ce le are omul către comuna sa. Atunci luasem și pe Ionel, la școală. Și poporului adunat i-am lămurit datoriile acelea cu următoarea întâmplare:

În orașul Galați, de lângă Dunăre, în România, traia acum vre-o 60 de ani, o familie săracă: tata, mama și fiul lor Manole.

Cu mari strădanii și cu mari jertfe, părinții făcuseră ce făcuseră și dateră lui Manole ceva învățătură. Manole eră de 18 ani. Abiă împlinise această vârstă și începuse să simțā în sufletul său, o dorință nespūsă de a călători prin țāri depārtate. Credeā el cā pe acolo mai iute își va putea face stare bunā. Pārinții se împotrivirā cātāva vreme dorinții lui; dar mai pe urmā, vāzānd pe Manole cā nici somnul nu-l mai prinde, se hotārīrā sā-i deā voe sā plece... Ȫl pregātīrā, îi daterā ce puturā sā-i deā din micile lor economii; mamā-sa îngriji frumos de toate hainele și rufele lui... Veni și ziua de plecare. Tatāl-sāu îl sārutā tēcūt și în urmā fugi repede, cāci nu voia sā se arete cum îl podidește plānsul. Mamā-sa nu se mai sāturā sārutāndu-l, plāngānd și spunāndu-i cum sa se pāzeascā și cum sā le scrie mereu.

Din Galați, Manole merse pana la Constantinopole și de acolo, pentru-cā știā binișor grecește și franțuzește, pe lāngā limba lui d'acasa, un fruntaș englez îl luā în serviciul său. Plecarā prin canalul de Suez, la Indii. Stāpānul muri pe drum de friguri, și Manole ajunse singur la Calcuta, capitala Indiei... Acī începū Manole un negoș. Prin munca, deșteptāciunea și economia lui, în cāțiva ani, își făcū un capital bunicel și eși deasupra nēcazului. Munciā mereu și cāștigā într'una... El deveni milionar și mare binefēcātor al oamenilor cu adevārat nēcājiți.

Erau 24 de ani de cānd plecase. Nici o lunā nu trecuse fārā sā nu scrie pārinților sāi, fārā sā nu le trimitā bani și alte lucruri ce se puteau trimite din așa mare depārtare. Manole cu cāt înaintā în vārstā, cu atāta doriā

mai mult să-și revadă părinții. Dar ce folos! El nu se putea să se miște din Calcuta...

Într'aceea părinții lui muriră. Manole îi plânse cu amar. Pe urmă îmbătrâni și el și de câteori nu zicea în limba copilăriei lui, în limba noastră românească:

*Așteaptă dragă moarte, ca să mai văd odată
Acele văi frumoase în care m'am născut;
Să sâmț murind, pe sânu-mi o lacrămă înfocată...*

Nu avu norocul acesta. Din milioanele ce strânsese, în fiecare an, de Crăciun, Manole trimetea sume însemnate la primăria din Galați pentru ajutarea săracilor, cu lemne de foc și cu haine. Deasemenea trimitea ajutoare pentru școlarii săraci dela școala, unde învățase el mai întâi carte și bisericei, în care a fost botezat și pe lângă care erau îngropați părinții săi. În cele din urmă, în acel oraș se făcu și un spital pentru căutarea bolnavilor săraci, tot pe cheltueala binefăcătorului Manole... Toată lumea îl binecuvântă.

Manole muri cu durerea, că nu și-a mai văzut măcar odată iubitul loc al nașterii sale, orașul Galați.

*Ori cui e drag locul ce l-a născut.
Eu, frații mei, ori-unde aș căută,
Nu mai gasesc ca dulcea mea patrie.
Eu sunt Român! și-mi place țeara mea.*

1. *Fiecare să ajute după putință, școala, biserica și alte așezăminte de binefacere.*

2. *Să-și plătească fiecare birurile pentru comună și să poarte bucuros sarcinile și ori-ce deregătorie, ce i-s'ar da din partea obștei... Și atunci:*

3. *Să-și dea silința, ca toți locuitorii comunei să se poată bucura de drept și de dreptate.*

4. *Prin modul său de viață și de ocupațiune, să dea pildă bună tuturor locuitorilor.*

5. *Să stăruie ca oamenii să poată locui în case sănătoase și să înfrumseze și să înflorească comuna sa în toate privințele.*

Iubirea și datoriile către patrie.

Ionel mă rugase să le spun la școală, vre-o întâmplare din războiu. Mi-a fost chiar bine-venită dorința lui Ionel spre a le vorbi și despre *iubirea, și datoriile ce le are fiecare om către patria sa.* Iată cam cum am vorbit la școala de adulți elevilor mei mai măricei și poporului, despre viteazul *George din satul Gândești, în România.*

Știri, care mai de care mai îngrijitoare, umblau din gură în gură printre țărani din satul Gândești. Toți știau că o să fie războiu cu Turcii. Unii spuneau chiar că Turcii au și trecut în țeară prădând și jafuind satele. La o masă dela cârcimă, o mulțime de țărani fruntași stăteau împrejurul unei mese, având înaintea lor câte-o ulcică cu vin.

— Ei, oameni buni, ați auzit că o să fie războiu, zise moș Graur, — sorbind vinul cel porfiriu din ulcică. Ah! *Doamne, cum nu mai sânt în stare să fiu și eu pușca în mână...*

— Lasă, moș Graure, că ne vom duce noi tinerii să ne luptăm, *căci voi ați luptat destul apărându-ne țeara.* Acum ne-a venit și nouă rândul să ne batem cu Turcii și să le arătăm că eroii dela Călugăreni n'au perit.

Toți să mirară de vorbele lui George. Cum putea dânsul, un țaran, să vorbească astfel.

— *Ura*, zise badea Ioan, *să trăească țeara!*

— Să trăească! ziseră țărani, deșertând dintr'o sorbitură ulcelele, ce stau în fața lor. . .

George împreună cu ceilalți tovarăși ai lui plecaseră la răsboiu. Tot satul îi petrecuse până la margine. Mamele și tații își sărutau fiii, care plecau, urându-le izbândă. *Cu zile vă duceți, cu zile vă întoarceți, băeți de mame brave și Domnul să vă ajute să înfrângeți pe dușmani!* Și toți, cari plecau, își sărutau nevestele și copiii lor, luându-și rămas bun.

George sărută pe Catrina și, la comanda căprarului: *înainte!... marș!...* o porniră spre orașul apropiat, de unde aveau să plece pe câmpul de răsboiu. . .

Sunase pentru a patra oară asaltul. . . Ziua aceea fusese nenorocoasă pentru Români. . . După trei asalturi *Grivița* tot nu fusese luată. . .

Românii întăriți, luptau mereu. . . George trimetea de zor gloanțe în lagărul turcesc. . . Flăcâii înaintează. . . Au ajuns lângă redută. . . Pun scările și vânătorii deprinși din copilărie ca să se cațare ca pisicile pe ziduri, urcă cu repeziciune scările cele înalte. . . Dar și Turcii luptă din întărituri. . . Șanțurile sânt pline de fașine și de trupurile soldaților români morți și răniți.

— Înainte, copii, nu vă lăsați! — strigă un bun căpitan. Feciorii îl ascultă. . . George apucă o scară. . . Sue urmat de tovarășii săi bravi. . . Sare pe redută în dreptul

unui steag turcesc, pune mâna pe el... Dar atins în pulpă, scapă steagul și se rostogolește în șanț...

— *Ura!! Grivița e cuprinsă!...*

Soldații victorioși alungă pe Turci, care fug năpraznic.

*

Când George s'a trezit, s'a văzut într'un spital lângă tabără... Împrejurul lui, în paturi, camarazi d'ai lui, răniți...

— Ei, măi George, dar să știi că le-o făcurăm — zise un tinăr vânător lovit greu de gloanțe! — Ne trimiseră ei mult timp gloanțe în carne; dar nici noi nu ne-am lăsat mai pe jos; *îți erà drag să fi văzut cum zburau tioghele turcești*, împreună cu fesuri și se rostogoleau ca niște harbuzi, în vale.

— Adevărat e vero, — zise un altul — au tras ei în noi de pe întăriturile lor de pământ; dar când ne-a venit și nouă apa la moară, i-am dat cățeaua... He! he! *Românul știe să se lupte pentru moșie*, spuse un al treilea...

Am auzit că și *Măria-Sa Țarul* s'a minunat de curajul flăcăilor noștri. A dat la mulți decorații... D'apoi și prințul nostru... Doamne ce mai puiu de viteaz!... Tot timpul cât a ținut războiul, și-a însemnat bine mișcărilor noastre și ne încurajă cu vorbe și fapte.

D'abia isprăvise de vorbit și de afară se auzi un mare sgomot. Înfirmerii stau dreți cu mâna la chipiu... Bolnavii stau mirați... Ușa se deschise și Prințul se văzu urmat de generali.

Toți soldații strigară: *Ura!...* privind pe viteazul comandant.

Măria-Sa cercetă pe toți bolnavii, vorbi cu fiecare două trei cuvinte, așa că toți soldații se bucurau și priviau la comandantul lor ca la sfântul soare.

— George al Saftei! — zise prințul, apropiindu-se de patul flăcăului nostru.

— *Prezent!* — răspunse George.

— *Te-ai luptat ca un brav, ești vrednic a fi decorat!* Și-i prinse singur pe piept *Virtutea Militară*.

George să uită cu bucurie la acest semn de glorie, ce-i atârnă pe piept. Avea și el ce să arate acasă, ca să nu se zică că a fost de geaba la războiu, sau că a dat dosul... Prințul urmat de generalii săi, eși în strigătele de: *Să trăească!*

*

A doua zi, doctorii făcură lui George operație ca să-i scoată glonțul din pulpă... George suferea liniștit fără să scoată un șipăt de durere...

Un doctor român zise unui doctor străin de lângă el:

— Vedeți... Cu curajul, cu care suferă durerea, tot așa se și luptă Românul!

George adormi. Operația reușise pe deplin...

Când deschise ochii, după câteva ceasuri dete cu ochii de o femeie, care îl priviă aplecată asupra lui.

Mirat, se uită George la dânsa.

— Ce, George? Nu mă mai cunoști? zise tinăra fată privindu-l cu iubire.

— Cum, tu Catrino? Tu aici? Cum? Ai venit să lupți și tu?

— Nu, dragul meu, am venit să alin durerile soldaților, îngrijindu-i ca o mamă, precum a făcut și iubita noastră Princesă și multe alte doamne de familie mare.

Bea aceste doctorii, ca să te faci sănătos și să zbori din nou, la luptă.

George beu doctoria, pe care i-o dete Catrina, și mai că ar fi sărutat-o, de nu i-ar fi fost rușine de camarazii săi...

*

Răsboiul se sfârșise și George plecă cu Catrina acasă... Ajunși în marginea satului, toți le eșiră înainte ca să-i primească... Toți laudau *vitejia* lui George, pe care o povesteau prietenii lui... Toți se uitau cu mirare la decorația ce-i strălucia pe piept... Lui Graur, unchiașul satului, îi scăpărau ochii uitându-se la ea. E *răsplata* pentru oștenii, care s'au luptat ca niște bravi *pentru patrie*, apoi, crâșnind din dinți, zise: *Ași fi vrut să merg și eu la răsboiu...* Dar nu m'a lăsat betegile mele de picioare. Și când aflară că și Catrina îngrijise de răniți, toate fetele se uitau la ea cu un fel de sfială și mirare.

Tot satul îi petrecu cu alaiu... Nu se auzi decât:

— Ce mândră păreche!... Par'ca-i Făt-frumos și Ileana Cosinzeana din povești... Peste o săptămână, o nuntă frumoasă se făcea în biserica satului... George și Catrina erau uniți pe viața de bătrânul preot al satului...

Bunul școlar Andreiu Popescu a recitat, apoi foarte mișcat bucata următoare:

— Când Patria iubită, în zi de sărbătoare, îmbracă ale ei haine de mândră frumseță, noi toți, copiii ei, cu vorbe de iubire, așa s'o salutăm:

— O țară *mult iubită*, din inimă-mi iubirea spre tine se avântă! La ceruri, cătră Domnul, îndrept ruga-mi ferbinte:

Să-ți dea, o bună mamă, în luptă biruință, în pace fericirea; s'ajungi, cum sufletu-mi te vede: să fi cea mai frumoasă; să fi cea mai bogată; și munți și văi, și râuri, orașe, sate, în tine, Raiu să fie. Toți fiii tăi, ca frații, trăească în veci; muncească fără preget, la spornice ogoare, și numele să-ți ducă cu glorie în lume.

Iar noi, Patrie sfântă, iar noi să *te iubim*, așa precum iubit-a Fecioara pe Iisus. — Căci, cum să nu iubească Românul țeara sa! Unde trăesc și tata, și mama, și frațiorii! Unde a murit bunica, care pe a ei genunche duios mă legănă! E oare legătura mai sfântă decât mormântul? Și eu, și ai mei, cu toți în tine azi trăim; iar mâne, de ne chiamă *la luptă* pentru tine, cu drag, cu dor, *ca jertfe, noi mergem să murim.*

Căci, cum, o Doamne sfinte, al lumii Creator, să nu-mi jertfesc viața pentru aceasta țeara? E oare colț într'ânsa, în care vitejia și strămoșeasca spadă să nu fi stralucit?

Veniți, veniți cu toții, în templul sfânt al păcii, în școală, unde să învață trecutele măriri!

— Veniți, veniți la școală, la templul sfânt al păcii! așa patria chiamă pe micii ei copii. În școală se *învață iubirea cătră dânsa*. În școală, pentru dânsa, ne spune că trăim; în școală, pentru dânsa, ne învață sa murim...

* * *

În sfârșit, după câteva cântece patriotice, le-am spus *datoriile* cătră patrie, în chipul următor:

Patria este țeara în care trăim, în care se vorbește *limba noastră*; ea este gloria părinților noștri. La auzul numelui ei, inima ne bate mai tare, căci pe pământul ei am văzut lumina zilei; pe pământul ei ne-au încălzit primele raze ale soarelui și aci se găsesc mormintele strămoșilor noștri iubiți. Neamul fără patrie duce zile negre și amare printre străini, întocmai ca orfanul care, în lumea largă, n'are cui și unde să-și plece capul.

Cu inimă plină de recunoștință, să mulțămim bunului D-zeu că ne-a dat o patrie iubită cătră care sântem datori:

1. *S'o iubim din tot sufletul și să-i respectăm legile.*
2. *Să păzim buna rândueală, ca toți cetățenii să trăiască în bună înțelegere și să se ajute unii pe alții.*
3. *Să muncească fiecare ca patria să înainteze în agricultură, în industrie, în comerț, în științe, în arte, în putere și în vază.*
4. *Fiecare să-și plătească de bună voe birurile, să-și împlinească cu dragoste datoria și mai ales serviciul militar.*
5. *În cas de pericol, fiecare să fie gata a-și apăra patria cu bărbăție și cu curaj, jertfindu-și chiar și viața pentru dânsa!*

Datorii cătră cei morți.

În ajunul lăsatului de carne, a postului Paștilor, e *Sâmbăta tuturor morților*. Din întâmplare, atunci a fost îngropată mama unui școlar al nostru. Și, cum a fost o zi frumoasă, și înmormântarea a fost după prânz la ora 3, am mers și eu la petrecanie cu Ionel și cu câțiva dintre

școlarii cei mai măricei și mai bine îmbrăcați. Atât la casa moartei, cât și pe cale, și în cimitir am povățuit pe școlari să se poarte cuviincios, să fie serioși și liniștiți, arătând astfel că sânt și ei părtași la durerea conșcolarului lor. În cimitir, la groapă, am cântat cu dânșii un cântec de jale, obișnuit la înmormântări. Și la reîntoarcere, am luat cu noi și l-am petrecut până acasă pe Ion Niculescu — școlarul, pe a cărui mamă am fost îngropat-o.

A doua zi, când a venit la școală Ion Niculescu. în cea mai mare liniște și serioșitate, astfel am vorbit școlarilor :

— Știți voi, iubii școlari, la care morți trebuie să vă gândiți mai ales?... La aceia, care au murit pentru *voi*, pentru *copii*. Câți au murit și câți vor mai muri neconținut! Gânditu-v'ați vre-odată ce de părinți și-au scurtat zilele muncind pentru copiii lor? Ce de mame s'au scoborât în groapă, înainte de vreme, sfârșite de durerile nașterii și de lipsele ce-și impuneau, ca să susțină pe copiii lor? Știți voi, câte mame au înnebunit de supărare și apoi au murit, pentrucă le-au murit copiii? Gândiți-vă la tinărul *Andreiu* al părintelui preot, care a murit în zilele aceste departe de părinți, de frați și de prieteni, *la Leipzig în Germania!* El a murit în vârsta abia de 23 de ani, obosit și mistuit de prea marea silință la învățătură! Ce jale a fost la casa preotului; ce plângere și durere pe biata mamă, pe frați, pe surori!

Ce de învățători și de învățătoare au murit tineri, mistuiți de ostenelele școlaei, fiindcă iubiau copiii și nu se îndurau să se despartă de ei! Gândiți-vă la doftorii care au murit de boale molipsitoare, ce le-au luat dela copii bolnavi,

pe care se încercară ca să-i scape! Gândiți-vă la acei oameni buni care, în înecuri de ape, în foc, în timp de foamete, în timp de războaie, au dat copilului cea din urmă bucățică de pâine, cea din urmă scândură de scăpare, cel din urmă ajutor, ca să-l scape de flacări! Asemenea morți sânt nenumărați. Fiecare cimitir cuprinde sute și mii de aceste ființe sfinte care, dacă ar putea să se scoale un minut măcar din mormânt, ar rosti fiecare numele unui copil, căruia i-au jertfit plăcerile tinerețelor, liniștea bătrânețelor, dragostea, mintea și viața lor! Neveste de două-zeci de ani, tineri și bărbați în floarea vârstei lor, cărunți, — toți mucenici viteji și necunoscuți ai copilăriei, atât de mari și atât de nobili, încât pământul nu produce destule flori, câte ar trebui să presărăm pe mormintele lor!

Chiar pentrucă părinții, frații, învățătorii și prietenii nostri cei morți se odihnesc până la ziua cea de-apoi, în morminte, în cimitir, — mormintele sânt casele și cimitirul este orașul, sau satul celor morți.

Fiecare mormânt să fie adumbrat, adecă plantat cu arbori, cu copăcei și cu flori.

Cimitirul trebuie împrejmuit cu zid, sau cu uluci, spre a fi ferit de stricăciunea vitelor și de murdăria. Poteci, sau drumuri regulate și așternute cu petriș, ca în cea mai frumoasă grădină, trebuie să înlesnească transportarea morților, la locul destinat, precum și umberletul oamenilor. O mică bisericuță, în mijlocul cimitirului, întregește frumuseța și orânduiala acestuia. Așa ținut în bună rânduială, cimitirul este un loc plăcut, unde noi cei vii, mergem cu

drag, spre a petrece câteva clipite, în pomenire și în rugăciuni, pentru scumpii noștri repausați.

Gândiți-vă, dragii mei, cu recunoștință la cei morți! Așa o să vă faceți mai buni și mai iubitori cătră toți aceia, care vă iubesc și se ostenesec pentru voi!

*

Toate datoriile omului se cuprind și se îndeplinesc în iubire.

Să iubiți pe D-zeu din tot sufletul, din tot cugetul, din toată inima și cu toată vârtutea voastră!

Să iubiți pe aproapele vostru ca pe voi înși-vă!...

Respectați pe mai marii voștri; respectați legile, și așezămintele bisericeii și ale ocârmuirii!

Tabla de materii.

	Pagina
Pregătirea lui Ionel pentru școală	3
Întâia zi de școală	7
Spălat și curat	12
Băile răci	15
Conșcolarii lui Ionel	18
Bunul școlar	19
Ecaterina cea onestă	21
Fetița pismătăreață	23
Cantina școlară	24
Ionel bolnav de friguri	27
Cum l-am învățat pe Ionel »Tatăl-Nostru«. Tatăl-Nostru carele ești în cer	30
Sfintească-se numele tău!	32
Vie împărăția Ta!	34
Facă-se voea Ta, precum în cer și pe pământ!	36
Pânea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi	38
Și ne iartă nouă greșelele noastre, precum iertăm și noi greșitilor nostri	39
Și nu ne duce pe noi în ispită!	41
Ci ne mântuește de cel rău	43
Că a ta este împărăția, și puterea, și mărirea în veci. Amin!	45
Să sfințești ziua Domnului	47
Datoriile omului către sfânta biserică	50
Datoriile copiilor către părinți	52
Datoriile catra bătrâni	54
Cinstește pe învățătorul tău	55
Datorii către servitori	57
Datoriile ce le are omul către comuna sa	59
Iubirea și datoriile către patrie	62
Datorii catra cei morți	68

Din

„Biblioteca poporală a Asociațiunii“

au apărut :

- Nr. 1. Povestiri (I.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-
Reteganul* fil. 20
- Nr. 2. Povestiri (II.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-
Reteganul* fil. 20
- Nr. 3. Despre cărțile funduare și întabulări, de *Dr. Valer
Moldovan* fil. 30
- Nr. 4. Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de *Emanuil Ungurean,
Dr. Elie Cristea și Nicolau Ivan* fil. 20
- Nr. 5. Casa părintească, crescătoarea indivizilor și popoarelor,
de *Ioan Popoa, fost profesor la gimnasiul român din
Brașov* fil. 20
- Nr. 6. Despre testament. Explicarea articolului de lege XVI,
din anul 1876, de *Dr. Valer Moldovan* fil. 30
- Nr. 7. Poșta, telegraful, telefonul. Noțiuni generale despre
instituțiile poștale, de *Gavr. Todică* fil. 20
- Nr. 8. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea I. de *V. Lazăr* fil. 20
- Nr. 9. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea II. de *V. Lazăr* fil. 20
- Nr. 10. Grădina de legumi, de *Ioan F. Negruțiu* fil. 30
- Nr. 11. Cultura cucuruzului, de *Ioan F. Negruțiu* fil. 20
- Nr. 12. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea I. Familia, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 13. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea II. Ionel de un an, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 14. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea III. Ionel până la șese ani, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 15. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea IV. Ionel la școală, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 16. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea V. Ionel la școala vieții, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20

